Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

● № 67 (20. 334) ● 1989 йил 21 март, сешанба ● Баҳоси 3 тийин.

КООПЕРАЦИЯНИ АСЛИДЕК ҚИЛИБ ТИКЛАШ— ҚАЙТА ҚУРИШНИНГ МУҲИМ БЎҒИНИ

СССР Матлубот кооперациясининг XII съезди

СССР Матлубот кооперацияси мамлакатни озиқ-овқат маҳсулотлари билан барқарор таъминлаш вазифасини ҳал этиш имконини берадиган самарали аграр сиёсатни амалга оширишда жуда катта роль ўйнайди.

Ана шу йирик жамоат-хўжалик ташкилоти ўз сафларида салкам 60 миллион пайчини бирлаштирган. Миллион-миллион қишлоқ аҳолисининг меҳнати ва турмуши ана шу ташкилотнинг савдо, тайёрлов, ишлаб чиқариш фаолиятига кўп жиҳатдан боғлиқдир.

КПСС Матлубот кооперациясини демократик асосда ривожлантиришни совет жамиятини қайта қуриш ва сифат жиҳатдан янгилашнинг муҳим бўғини, деб ҳисоблайди. Центросоюз, жойлардаги матлубот союзлари ва жамиятлари замонавий хизмат кўрсатишни йўлга қўйишда, қишлоқлар, шаҳарлар ва саноат марказлари аҳолисини озиқ-овқат билан таъминлашни яхшилаш учун озиқ-овқат ресурсларини жадал кўпайтириш вазифаларини ҳал этишда катта имкониятларга эгадирлар.

20 март куни Москвада Катта Кремль саройида СССР Матлубот кооперациясининг XII съезди очилди.

Делегатлар ва меҳмонлар **М. С. Горбачев, В. И. Воротников, Л. Н. Зайков, Е. К. Лигачев, В. А. Медведев, Н. И. Рижков, Н. Н. Слюньков, В. М. Чебриков, Э. А. Шеварднадзе, А. П. Бирюкова, Ю. Д. Маслюков, Г. П. Разумовский, Н. В. Тализин, Д. Т. Язов, О. Д. Бакланов** ўртоқларни қарсаклар билан кутиб олдилар.

КПСС Марказий Комитети ҳузуридаги Партия контроли комитетининг раиси Б. К. Пуго, СССР Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари В. С. Мураховский, КПСС Марказий комитетининг масъул ходимлари, министрликлар ва идораларнинг раҳбарлари, матлубот кооперацияси ва қишлоқ хўжалигининг илғорлари ҳам президиумдан жой олдилар.

Съездда чет эллик меҳмонлар — кўпгина мамлакатлар кооперация ташкилотлари, Халқаро кооперация уюшмаси, Халқаро меҳнат ташкилотининг вакиллари қатнашмоқдалар.

(Давоми иккинчи бетда).

КПСС Марказий Комитетининг 1989 йил 15 мартдаги қарори

СОВЕТ ИТТИФОҚИ КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИДАН СССР ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИГА НАКАЗЛАР ТЎҒРИСИДА

1. КПСС Марказий Комитетининг «Партияга, совет халқига» Мурожаатномасида белгиланган вазифалар ва чора-тадбирлар Совет Иттифоқи Коммунистик партиясидан СССР халқ депутатларига берилган умумий наказ деб билинсин.

2. КПССдан СССР халқ депутатлигига номзодлар билан сайловолди учрашувларида коммунистлар ва меҳнаткашлар киритган конкрет таклифлар Совет Иттифоқи Коммунистик партиясидан СССР халқ депутатларига наказлар (илова қилинади) сифатида СССР Олий Советининг кўриб чиқиши учун топширилсин.

3. Иттифоқдош республикалар Компартияларининг Марказий Комитетлари, ўлка ва область партия комитетлари КПССдан СССР халқ депутатлари билан биргаликда депутатликка номзодлар билан учрашувларда коммунистлар ҳамда партия активлари айтган, меҳнат коллективларида ва матбуотда билдирилган ҳамда маҳаллий органларнинг ҳуқуқ доирасига кирадиган истаклар ва танқидий мулоҳазаларни рўёбга чиқариш чораларини кўрсинлар.

КПССДАН СССР ХАЛҚ ДЕПУТАТЛИГИГА НОМЗОДЛАРНИНГ САЙЛОВОЛДИ УЧРАШУВЛАРИДА АЙТИЛГАН НАКАЗЛАР

Сиёсий системани такомиллаштириш масалалари

КПСС Марказий Комитетининг «Партияга, совет халқига» Мурожаатномаси қоидаларига амал қилиб, КПССнинг совет халқининг сиёсий авангарди сифатидаги обрў-эътибори муттасил оширилсин. ҳокимият олий органида партиянинг йўли қатъият билан ўтказилсин.

КПСС XIX Бутуниттифоқ конференциясининг партия ва давлат органлари вазифаларини аниқлашга ҳамда Советларнинг қуйидан юқоригача тўла ҳокимиятини қайта тиклашга қаратилган йўл-йўриқлари амалда рўёбга чиқарилишига эришилсин.

Давлат ҳокимиятининг янги составдаги олий органида ишлаб чиқилаётган сиёсий, социал-иқтисодий, давлат-ҳуқуқий ва бошқа программаларни, уларни рўёбга чиқариш йўллари ва қандай амалга оширилаётганлигини муҳокама қилиш чоғида кенг ошкоралик таъминлансин. Социал адолат принципи бузилишига олиб келиши мумкин бўлган қонунлар қабул қилинишига йўл қўйилмасин. Давлат ҳокимиятининг олий органида интизом ва тартибни, гражданларнинг ҳуқуқий ҳимоя қилинишини мустаҳкамлаш масалалари янада қатъийроқ ўртага қўйилсин.

Референдум тўғрисидаги Қонун ишлаб чиқилсин. Давлатнинг энг муҳим қарорлари референдум ўтказиш йўли билан қабул қилинсин.

Маҳаллий ўз-ўзини бошқариш ва маҳаллий хўжалик тўғрисидаги Қонунни ишлаб чиқиш ва қабул қилиш жадаллаштирилсин. Қонунда маҳаллий Советларнинг ҳуқуқлари ва ваколатларини кенгайтириш, жумладан, уларга ер ажратиш масалаларини бериш кўзда тутилсин.

Ёшлар, матбуот ва ошкоралик тўғрисидаги қонунларни ишлаб чиқиш ва қабул қилиш жадаллаштирилсин.

Миллатлараро муносабатларни уйғунлаштиришга, Совет давлатининг Иттифоқ ва автоном тарздаги ҳуқуқий қоидалари ва иқтисодий негизларини ишлаб чиқишга, иттифоқдош ва автоном республикаларнинг статуси, ҳуқуқ ва бурчларини белгилашга давлат позицияларидан туриб кўмаклашилсин.

Кичик халқлар муаммоларини сиёсий ҳал этишга доир таклифлар киритилсин ва бу таклифларда ана шу халқларнинг қонуний манфаатлари тўла ҳисобга олинсин ҳамда улар истиқомат қиладиган районларда уларнинг анъанавий турмуш тарзи ва фаолияти сақлаб қолиниши гарантиялансин.

Сайлов практикасини такомиллаштириш давом эттирилсин.

ССР Иттифоқи бирлиги мустақил ҳал этиш ҳуқуқини мустаҳкамлансин. Закавказьеда, Болтиқбўйида ва мамлакатнинг бошқа районларида миллатлараро вазиятни нормаллаштиришга, душман, миллатчи унсурлар фаолиятининг, уларнинг кўпмиллатли давлатимиз бирлигига путур етказиш йўлидаги уринишларининг пайини қирқишга қаратилган самарали чоралар кўрилсин.

Миллий маданиятни сақлаб қолиш ва ривожлантиришга, оилани мустаҳкамлаш масалаларига алоҳида эътибор берилсин, ичкиликбозлик ва алкоголизмга, гиёҳвандликка қарши курашга эътибор кучайтирилсин.

Танқидни бўғувчиларга қарши курашда Совет органларининг фаолиятини активлаштиришга, конкрет камчиликларни аниқлашда муросасиз кишиларни ҳимоя қилишда уларнинг принципиаллиги ва активлигини оширишга эришилсин.

Расмиятчиликка қарши кураш кучайтирилсин, меҳнаткашлар кимнинг устидан шикоят қилиб хат ёзган бўлишса, хатларни ана шу кишиларнинг кўриб чиқишига йўл қўйилмасин.

Жамоат ташкилотларининг иш савиясини оширишга, уларнинг қайта қуриш ғояларини қўллаб-қувватлаш, халқ манфаатлари йўлидаги ташаббускорлигини ривожлантиришга кўмаклашилсин.

Ташаббускор жамоат ташкилотлари ва бирлашмаларини тузиш, рўйхатга олишни ва уларнинг фаолияти тартибини белгилаб берувчи қонунни қабул қилиш жадаллаштирилсин, уларнинг ҳуқуқий статуси аниқлаб берилсин. Жамоат ташкилотларида сайлаб қўйиладиган лавозимлардаги ходимлар социал жиҳатдан ҳимоя қилинсин.

Товарлар тақсимланиши устидан ишчи контроли фаолроқ жорий этилсин.

Пораҳўрликни таг-томири билан тугатишга қаратилган Қонун қабул қилинсин.

Маъмурий органларнинг иш сифати яхшилансин. Мамлакатда жиноятчиликка қарши кураш кучайтирилсин, ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар, биринчи галда милиция ходимларининг ҳуқуқий ҳимоя қилиниши таъминлансин.

Олинган маълумот даражасига мувофиқ олий маълумотли кишиларни ишга янада тўлароқ жалб этишнинг ҳуқуқий механизми ишлаб чиқилсин.

Ота-оналарнинг болалар тарбияси учун жавобгарлиги қонун йўли билан конкретлаштириб берилсин.

(Давоми иккинчи бетда).

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетида

ЖУРНАЛГА—ЯНГИ НОМ

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг «Совет Ўзбекистони санъати» журнали шу ном билан 1978 йилдан буён нашр этилмоқда ва Ўзбекистон ССРнинг санъат соҳасидаги ютуқларини пропаганда қилмоқда, санъатнинг ҳамма турлари ва жанрларидаги муаммоларни, шунингдек эстетик тарбия масалаларини ёритмоқда.

Айни вақтда республикада номи мазкур нашрга ўхшаш бир қанча газета ва журналлар чиқмоқдаки, бу газетхон ва журналхонларни чалғитади ва муайян чалкашлик туғдиради.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бундай қарор қилди:

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг «Совет Ўзбекистони санъати» журналининг номи ўзгартирилиб, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг «Санъат» журнали деб юритилсин.

АССАЛОМ, НАВРЎЗИ ОЛАМ!

● Ҳеч қайси касб эгаси Наврўзни деҳқончалик зориқиб кутмайди. Зеро, деҳқон учун бу одатий фасл алмашувигина эмас, балки узун қиш кечалари кетмон дастасини соғинган қўлларга яна эркинлик бериш, кўпчиб турган ерга қадалган уруғнинг озгина тупроқни бошига илиб, пуштадан аста кўтарилишини ҳаяжонланиб кузатиш, кечагина яп-яланг пайкалга яшил тус бахш этиш — хуллас, меҳнат қилиш палласига қадам қўйиш, демакдир. Ота-боболаримиз шу боис ҳам ердан қор кетиб, қуёш йилт этиши билан «Ҳайрият, ёруғликка чиқдик» дея байрамлар ва сайилларни бошлаб юборар эканлар. Баҳорнинг бош сайили эса азал-азалдан Наврўзи олам ҳисобланади.

СЕРТУТГА САЙИЛЛАР ҚАЙТДИ

Ёшим саксон бирда. Ўз авлодимнинг чекига нимаики тушган бўлса, ҳаммасини бошдан кечирдим. Инқилобнинг дастлабки суронлари гўдак онгимда муҳрланди. Ер—сув ислоҳоти даври, коллективлаштириш йилларида она қишлоғим Жўракда тузилган дастлабки комсомол ячейкаси котиби бўлдим. Улуғ Ватан урушининг энг зўр жангоҳи — Сталинград ҳимоясида қатнашиб оғир яраландим. Урушдан кейин — тикланиш йиллари ўз колхозимни . бошқардим. Пенсияга чиққанимдан сўнг, мана, йигирма йилдан ошди, Марказий Фарғона чўлларини ўзлаштирувчилар сафида бўлдим. Мен бошқарган бригада шу йиллар ичида 300 гектардан ортиқ бийдай чўлни пахтазорга айлантирди.

Ўтган йили кузакда раисимиз Ҳайитали Раҳимов «Ота, мана йигирма йил чўл қувдингиз, қадамингизда пахта унди. Келинг, энди Қапчиғай қирларида ҳам бир боғ яратиб беринг. Қанча-қанча ноёб, сархил меваларимиз унутилиб, йўқолиб кетяпти, шуларни кўпайтирайлик» деди. Раиснинг гапи менга маъқул келди. Пудратчи боғдорчилик звеноси тузиб, адрдан 8 гектар тошлоқ ерга бодом, шафтоли, ўрик экдим. Кўчатлар бехато кўкарди. Бу йил боғни яна 2 гектарга кенгайтиряпмиз.

Турғунлик йиллари қадимий анъаналаримиз илдизларига ҳам болта урилди. Яқинда ҳам Наврўз байрамини диний удум дея қораладик. Илгари ёшлигимизда наврўзлар қандай ўтганлиги сира ёдимдан чиқмайди. Бизнинг Сертут қишлоғи кўркам, сайилгоҳ жой эди. Баҳорда ёш-қари шу ерга кўчиб чиқарди. Бир томонда дорбозлар усуллар кўрсатар, бир томонда доира базми, бир томонда эса Юсуфжон қизиқ билан Сулаймон қизиқлар ичакузди аскиялар олишарди. Сертут ўз номига яраша балх, марвартак ва бошқа ҳар донаси бош бармоқдек ширин-шакар мевали тутларга бой, соя-салқин жой эди. Наврўзда шу тут талқонлари, тут шиннилари ўртага қўйиларди. Афсуски, йиллар ўтиб бу тутлар ҳам қўпорилиб кетди. Сайиллар эса аста-секин унутилди.

Бу йил мен учун ёқимли ҳодиса рўй берди. Қишлоғимиз аҳли наврўз сайилини яна Сертутда ўтказишга қарор қилди. Сертутга сайил қайтди. Минг шукурки, қайта қуриш ғоялари деҳқон орзуларига уйғун келди. Чинакам деҳқон боласи учун яна ерга чин меҳр қўйиб, астойдил меҳнат қилиш, ажойиб, гавжум, серқаҳқаҳа, суронли сайиллар ўтказиш палласи бошланди. Ҳа, меҳнат ҳам зўр бўлсин. Байрамларимиз ҳам шунга яраша кўркам тус олсин. Наврўзи олам муборак, менинг деҳқон ўғилларим!

Назирқул ТУХЛИЕВ,
Олтиариқ районидаги Энгельс номли колхоз боғдорчилик звеноси бошлиғи, уруш ва меҳнат ветерани.

(«НАВРУЗ» БАЙРАМИГА БАҒИШЛАНГАН МАТЕРИАЛЛАРНИ ГАЗЕТАМИЗНИНГ ТЎРТИНЧИ САҲИФАСИДА ЎҚИЙСИЗ).

КПССдан СССР халқ депутатлари сайловини ўтказувчи сайлов комиссиясининг

АХБОРОТИ

Совет Иттифоқи Коммунистик партиясидан СССР халқ депутатлари сайловининг натижалари тўғрисида

1989 йил 15 март куни КПСС Марказий Комитетининг Пленумида КПССдан СССР халқ депутатлари сайлови бўлди.

Сайловда КПСС Марказий Комитети Пленумининг 641 қатнашчиси ёки 96.1 проценти иштирок этди.

Қуйидаги коммунистлар Совет Иттифоқи Коммунистик партиясидан СССР халқ депутатлари этиб сайландилар:

Депутатнинг фамилияси, исми отасининг исми. Депутатнинг лавозими, иш ва яшаш жойи	берилган овозлар сони	
	ёқлаб	қарши
АБАЛКИН Леонид Иванович, СССР Фанлар академияси экономика институтининг директори, Москва шаҳри	609	32
АБУЛАДЗЕ Тенгиз Евгеньевич, «Грузия-фильм» киностудиясининг постановкачи-режиссери, Тбилиси шаҳри	637	4
АВЕРКИН Владимир Николаевич, 1-мактаб-интернат директори, Новгород шаҳри	641	йўқ
ОДИЛОВ Владимир Тўйчиевич, В. П. Чкалов номли Тошкент авиация ишлаб чиқариш бирлашмаси токарлари бригадири, Тошкент шаҳри	641	йўқ
АЙТМАТОВ Чингиз, Ёзувчи, Қирғизистон ССР Ёзувчилар союзи правлениесининг раиси, «Иностранная литература» журналининг бош редактори, Фрунзе шаҳри	626	15
АЛЕКСЕЕВА Лидия Михайловна, Курск область Дмитриев районидаги «Серп и Молот» колхози партия комитетининг секретари	641	йўқ
АФАНАСЬЕВ Виктор Григорьевич, «Правда» газетасининг бош редактори, Москва шаҳри	603	38
БАКЛАНОВ Олег Дмитриевич, КПСС Марказий Комитетининг секретари, Москва шаҳри	639	2
БАРИШНИКОВ Иван Антонович, СССР 50 йиллиги номли Волжск автомобиль заводининг разметкачиси, Куйбишев области	641	йўқ
БЕЙШЕКЕЕВА Зайна, Қирғизистон ССР Иссиққўл областидаги Жетиўғиз давлат ихтисослаштирилган хўжалигининг бош чўпони	641	йўқ
БЕЛОВ Василий Иванович Ёзувчи, РСФСР Ёзувчилар союзи правлениесининг секретари, Вологда шаҳри	635	6
БИККЕНИН Наиль Барневич, «Коммунист» журналининг бош редактори, Москва шаҳри	636	5
БОРОДИН Николай Васильевич, Чита область Шилка районидаги «Первое Мая» колхози правлениесининг раиси	641	йўқ
ВАГИН Михаил Григорьевич Горький область Ковернино районидаги В. И. Ленин номли колхоз правлениесининг раиси	639	2
ВАЛЕЕВА Зуҳра Сибгатовна, Уфа йирик панелли уйсозлик лойиҳа-қурилиш бирлашмаси 3-қурилиш бошқармаси бўёқчилари бригадири, Уфа шаҳри	641	йўқ
ВАСИЛЬЕВ Иван Афанасьевич, Ёзувчи, Псков области	638	3
ВЕЛИХОВ Евгений Павлович, СССР Фанлар академиясининг вице-президенти, Москва шаҳри	633	8
ВОРОБЬЕВ Николай Николаевич, Псков областидаги Питалов район партия комитетининг биринчи секретари	641	йўқ
ГВОЗДЕВ Владимир Матвеевич, «Южкузбассуголь» ишлаб чиқариш бирлашмаси «Распадская» шахтаси комплекс механизациялаштирилган бригадасининг бошлиғи, Кемерово области	641	йўқ
ГЕРМАН (Гранин) Даниил Александрович, ёзувчи, СССР Ёзувчилар союзи правлениесининг секретари, Ленинград шаҳри	615	26
ГОЛУБЕВА Валентина Николаевна, Иваново ип-газлама ишлаб чиқариш бирлашмасининг бош директори, Иваново шаҳри	637	4
ГОНЧАР Александр Николаевич, Мотоўқчи полк партия комитетининг секретари, Ленинград ҳарбий округи	640	1
ГОРБАЧЕВ Михаил Сергеевич, КПСС Марказий Комитети Бош секретари, СССР Олий Совети Президиуми Раиси, Москва шаҳри	629	12
ГРОМОВ Виктор Иванович, В. И. Ленин номли Верхне-Салда металлургия ишлаб чиқариш бирлашмасининг токари, Свердловск область	640	1
ГУЛОВА Зулайҳо Соҳибназаровна, Тожикистон ССР Оржоникидзеобод районидаги «Партия XXII съезди» колхози далачилик бригадасининг бошлиғи	641	йўқ
ЕРОХОВЕЦ Ирина Яковлевна, Минск ҳисоб техникаси ишлаб чиқариш бирлашмасининг Г. К. Оржоникидзе номли электрон ҳисоблаш машиналари заводи монтажчиси, Минск шаҳри	641	йўқ
ЗАЙКОВ Лев Николаевич, КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, КПСС Марказий Комитети секретари, КПСС Москва шаҳар комитетининг биринчи секретари, Москва шаҳри	616	25
ЗИАТДИНОВ Назип Зиатдинович, Татаристон АССР Тўқаев районидаги «Гигант» совхозининг директори	641	йўқ
ИБРАГИМОВ Ҳусейн Рустам ўғли, «Каспморнефтегаз» ишлаб чиқариш бирлашмаси «Нефть тошлари» денгиз пармалаш ишлари бошқармасининг пармаловчиси, Боку шаҳри	641	йўқ
ИВАШКО Владимир Антонович, Украина Компартияси Марказий Комитетининг иккинчи секретари, Киев шаҳри	640	1
ИЛИЗАРОВ Гаврил Абрамович, Кургандаги Бутуниттифоқ «қайта тиклаш травматологияси ва ортопедияси» илмий марказининг бош директори, Курган шаҳри	641	йўқ
ИОВЛЕВ Дмитрий Михайлович, «Москвич» ишлаб чиқариш бирлашмасининг Ленин комсомоли номли автомобиль заводи слесари, Москва шаҳри	641	йўқ
ИШИН Александр Яковлевич, Ростов область Шахтинск шаҳар партия комитетининг биринчи секретари	641	йўқ
КАБАНОВ Евгений Николаевич, «Камчатрибпром» ишлаб чиқариш бирлашмаси «Соколово» музлатувчи траулерининг капитан-директори, Петропавловск-Камчатка шаҳри	641	йўқ
КАЛИНИН Николай Васильевич, Ҳаво-десант қўшинлари қўмондони, Москва шаҳри	641	йўқ
КАЛИШ Виталий Николаевич, А. Н. Кузьмин номли «Днепроспецсталь» электр металлургия заводининг пўлат қуювчиси, Украина ССР Запорожье области	641	йўқ
КАРПОВ Владимир Васильевич, СССР Ёзувчилар союзи правлениесининг биринчи секретари, Москва шаҳри	634	7
ҚИРҒИЗБОЕВА Тўхтахон Бозоровна, Ўзбекистон ССР Сирдарё область Сирдарё районидаги «Малик» совхозининг бригадири	640	1
КЛЕПИКОВ Михаил Иванович, Краснодар ўлкаси Усть-Лабинск районидаги «Кубань» колхози комплекс бригадасининг бошлиғи	641	йўқ
КОЛБЕШКИН Алексей Ефимович, Воронеж «Электроника» илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаси асбобсоз слесарлари бригадири, Воронеж шаҳри	641	йўқ
КРАВЧЕНКОНалина Васильевна, Липецк область Грязинский районидаги «Грязинский» совхози партия комитетининг секретари	641	йўқ

(Давоми иккинчи бетда).

КПССДАН СССР ХАЛҚ ДЕПУТАТЛИГИГА НОМЗОДЛАРНИНГ САЙЛОВОЛДИ УЧРАШУВЛАРИДА АЙТИЛГАН НАКАЗЛАР

(Давоми. Боши биринчи бетда).

Социал-иқтисодий ривожланиш масалалари

Экономикани социал соҳага йўналтириш йўли қатъият билан ўтказилсин, совет кишилари учун ҳаётий муҳим масалаларни, биринчи навбатда уй-жой шароитини яхшилаш, озиқ-овқат маҳсулотлари, халқ истеъмоли моллари ва хизматлар билан таъминлаш, саломатликни муҳофаза қилиш масалаларини амалий ҳал этишга кўпроқ эътибор берилсин. Социал соҳанинг моддий-техника базасини мустаҳкамлашга, социал-маданий объектлар қуриш планларини бажаришга, уларни зарур материал ресурслар билан таъминлашга алоҳида эътибор берилсин.

Аҳоли турли категорияларининг кун кечириш учун сарфланаётган энг кам маблағи билан реал даромадлари ўртасидаги нисбат мунтазам контрол қилиб турилсин. Аҳолининг кам таъминланган табақаларига ёрдам кенгайтирилсин, даромадлари паст даражада бўлган оилаларнинг фарзандларига нафақалар кўпайтирилсин.

Пенсия таъминоти тўғрисидаги янги Қонунни қабул қилиш жадаллаштирилсин. Пенсионерлар меҳнатидан фойдаланиш ва уларнинг иш ҳақидаги чеклашларни бекор қилиш тўғрисидаги масала ҳар томонлама ўрганиб чиқилсин. Колхозчиларнинг пенсия таъминотида мавжуд нотенглик бартараф этилсин. Доимий ёрдамга муҳтож бўлган ёлғиз пенсионерлар ва инвалидларнинг турмуш шароити яхшилансин, улар учун кўпроқ интернатлар қурилсин.

Меҳнаткашларнинг меҳнат ва дам олиш шароитини яхшилаш масалаларига эътибор кучайтирилсин, ишчиларнинг отпуска муддатини узайтириш учун барча имкониятлардан фойдаланилсин.

Хотин-қизларнинг меҳнат шароитини яхшилаш, уларнинг тунги сменаларда ишлашдан озод қилишга доир комплекс тадбирлар ишлаб чиқилсин, бола туғилганидан кейинги ҳақ тўланадиган отпуска муддатини узайтириш кўзда тутилсин. Хотин-қизлар меҳнатидан фойдаланиш тақиқланадиган ишлар рўйхати кенгайтирилсин. Кўп болали оналарнинг турмуш ва иш шароитлари яхшилансин. Ҳалок бўлган жангчиларнинг ота-оналари ва беваларига кўпроқ ғамхўрлик қилинсин.

Нарх белгилаш сиёсатини ишлаб чиқишга эътибор билан ёндашилсин, бунда истеъмолчилар манфаатлари устун бўлишига амал қилинсин. Чакана нарх ислоҳоти бозорни саноат моллари ва озиқ-овқат маҳсулотлари билан тўла-тўкис таъминлашга боғлиқ тарзда ўтказилсин.

Аҳолига медицина хизмати кўрсатишга, соғлиқни сақлашнинг моддий базасини ривожлантиришга кўпроқ эътибор берилсин. Кичик медицина ходимлари иш ҳақини кўпайтириш тўғрисидаги масала ўртага қўйилсин. Аҳолини, айниқса, уруш ва меҳнат ветеранларини дори-дармонлар билан таъминлаш масаласи тўла ҳал этилсин.

Халқ таълимига харажатлар кўпайтирилсин. Мактабларда ўқитиш даражаси оширилсин. Педагогика олий ўқув юртларига студентларни танлаб олиш яхшилансин. Умумий таълим мактабининг устави қайта ишлаб чиқилсин.

Ҳамма жойда туб иқтисодий ислоҳот амалга оширилиши таъминлансин. Мамлакатни молиявий соғломлаштириш, давлат бюджети камомадини тугатиш ва пул муомаласини мустаҳкамлаш программаси ишлаб чиқилсин. Шу мақсадларга гражданларнинг меҳнат жамғармалари жалб этилсин, корхоналарнинг бюджет билан ўзаро муносабатлари системаси такомиллаштирилсин, ижара муносабатлари ривожлантирилсин. Министрликлар ва идоралар аппаратини сақлашга харажатлар қисқартирилсин, уларнинг составӣ функциялари аниқлансин. Ана шу харажатлар тармоқ ишининг хўжалик ҳисоби натижаларига боғлиқ қилиб қўйилсин.

Барча регионларнинг мамлакатни социал-иқтисодий ривожланишига қўшадиган ҳиссасини ошириш ва барча регионлардаги аҳоли турмуш шароитини яхшилаш мақсадида регионал хўжалик ҳисоби масалаларини қонун йўли билан ҳал этишга эришилсин.

Кенг кўламдаги халқ хўжалик программаларини босқичма-босқич ишлаб чиқиш, уларни техникавий-иқтисодий асослаш ва эксперт йўли билан баҳо бериш таъминлансин. Мамлакат машинасозлигини ривожлантириш жадаллаштирилсин, унинг устун йўналишлари жаҳон ютуқлари даражасигача етказилсин, жумладан шимолда ишлатиладиган автотранспорт, қурилиш ва йўл техникаси, кон проходка машиналарининг замонавий намуналарини ишлаб чиқиш жадаллаштирилсин.

Енгил ва озиқ-овқат саноати тармоқлари устун даражада ривожлантирилиши, шунингдек ана шу тармоқларни техника билан қайта жиҳозлашнинг қабул қилинган программаларини рўёбга чиқариш таъминлансин.

Илғор фан ютуқлари асосида янги техника яратиш ва ишлаб чиқаришни жадал ўзлаштиришни таъминловчи илмий-ишлаб чиқариш структураларини вужудга келтиришга оид конкрет таклифлар киритилсин.

Ресурсларни тежашга ва иккиламчи материаллардан фойдаланишга кўпроқ эътибор қаратилсин. Пахта толасидан янада оқилона фойдаланиш тадбирлари ишлаб чиқилсин, технология мақсадлари учун газламалар ишлаб чиқаришда уни қўлланиш қисқартирилсин.

Агросаноат комплексида иқтисодий муносабатларни тубдан қайта қуришга, қишлоқда шаҳардан қолишмайдиган турмуш ва меҳнат шароитини яратишга эришилсин. Қишлоқни социал ривожлантиришга, у ерда шинам уйлар, медицина, савдо, маиший ва хизмат объектлари қуришга, ташландиқ қишлоқлар ва посёлкаларни қайта тиклашга оид тадбирлар қатъият билан амалга оширилсин.

Хўжалик масалаларини ҳал этишда, пул маблағларини тақсимлашда колхозлар ва совхозлар мустақиллигини кенгайтиришга кўмаклашилсин. Колхозлар ва совхозлар оладиган фойдадан юқори ташкилотларга пул ажратиш тартибга солинсин. Қишлоқ хўжалик техникасини улгуржи сотишга ўтиш тезлаштирилсин.

Саноатнинг қишлоқ хўжалигига етказиб берадиган техника ва минерал ўғит нархини арзонлаштириш ҳамда сифати ва истеъмол характеристикаларини оширишни рағбатлантирадиган иқтисодий механизм вужудга келтирилишига эришилсин.

Қишлоқ хўжалик маҳсулотига ва қишлоқ хўжалигида ишлатиладиган моддий-техника ресурсларига, бинокорлик материалларига нарх белгилаш системаси такомиллаштирилсин.

Фан ютуқларини қишлоқ хўжалик практикасига кенг жорий этишга кўмаклашилсин.

Зарар кўриб ишлайдиган ва кам рентабелли колхоз ҳамда совхозларда қолоқликни бартараф этишга оид комплекс ташкилий, иқтисодий, техникавий тадбирларни ишлаб чиқиш йўлга қўйилсин ва амалга оширилсин.

Ҳар бир қишлоқ хўжалик районида маҳсулотнинг нобуд бўлишини камайтириш мақсадида уни қайта ишлайдиган ихтисослаштирилган базалар ташкил этишга эришилсин.

Ленинча принциплар-қишлоқ матлубот кооперацияси қатнашчиларининг ихтиёрийлиги, моддий манфаатдорлиги, бошқарув демократизми асосида уни қайта тиклаш программасини ишлаб чиқиш ва рўёбга чиқариш таъминлансин. Матлубот кооперацияси озиқ-овқат муаммосини ҳал этишда қишлоқ аҳолисининг колхозлар, совхозлар ва агросаноат комплекси бошқа корхоналарининг манфаатдор шеригига айлантирилсин.

Ижара тўғрисидаги қонунни ишлаб чиқиш жадаллаштирилсин. Ижарачилар ишлаши учун шарт-шароит яратишга эътибор кучайтирилсин. Уларни улгуржи савдо орқали техника билан таъминлаш тўғрисидаги, ижарачилар банки ҳисоб счетлари очиш тўғрисидаги масала ҳал этилсин.

Шаҳар ва қишлоқларнинг оталиқ муносабатларини иқтисодий шартномавий негизга ўтказишга кўмаклашилсин.

Атроф-муҳитни муҳофаза қилиш муаммоларига аниқ мақсадни кўзлаб эътибор берилсин, бу йўлда фундаментал илмий тадқиқотларни чуқурлаштиришга ва зарур қонун актлари қабул қилишга фаол кўмаклашилсин, атроф-муҳитни булғатишда айбдор бўлган шахсларнинг жавобгарлиги кучайтирилсин. Комплекс экология программасини ишлаб чиқиш ва рўёбга чиқариш жадаллаштирилсин. Агросаноат комплекси тармоқларини экологик жиҳатдан соф маҳсулот ишлаб чиқаришга ўтказишга, чиқиндисиз, табиат учун зарарсиз технологияларни жорий этишга ўтказишга эришилсин. Регионал экологик вазиятларни ҳисобга олиб, деҳқончиликда химиявий воситаларни ишлатишнинг йўл қўйиш мумкин бўлган нормалари тўғрисидаги низом мамлакат миқёсларида ишлаб чиқиш зарур деб топилсин, табиатдан фойдаланишнинг хўжалик ҳисоби методлари белгилансин.

Мудофаа қобилияти ва ташқи сиёсий фаолият масалалари

Коммунистик партия ва Совет давлатининг тинчликсевар ташқи сиёсатини ишлаб чиқишда ва амалга оширишда фаол иштирок этилсин.

Афғонистондан қайтмаган совет ҳарбий асирларини озод қилиш учун СССР Олий Совети ва имкони бўлган бошқа йўллар орқали актив иш олиб бориш давом эттирилсин.

Мамлакат мудофааси тўғрисидаги қонун ишлаб чиқилсин, СССР Қуролли Кучлари шахсий составининг ҳуқуқлари ва бурчлари тўғрисидаги қонунлар кодекси яратилсин.

Мудофаа мақсадларига харажатларни белгилашда оқилона етарли даражада бўлиш принципларига амал қилинсин. СССР Олий Советида мудофаа масалалари билан шуғулланувчи махсус комиссия тузилиб, унга, жумладан ҳарбий эҳтиёжлар учун маблағ сарфланиши устидан контрол ўрнатиш вазифаси топширилсин.

Мудофаа саноатини конверсия қилиш программасини ишлаб чиқиш ва амалга ошириш йўлга қўйилсин. Бунда бўшаб қолган ишлаб чиқариш қувватларидан биринчи навбатда қайта ишлаш индустриясини, агросаноатни, енгил саноатни техника билан қайта жиҳозлаш, халқ истеъмол моллари ишлаб чиқариш учун фойдаланилсин.

СССР Қуролли Кучлари қисқартирилиши муносабати билан бўшаб қоладиган маблағларнинг бир қисми қўшинларни техника билан жиҳозлашга, ҳарбий хизматчиларни ўқитиш ва тарбиялаш билан бевосита боғланган офицерларни пул билан таъминлашни кўпайтиришга сарфлансин. Ҳарбий хизматчиларнинг рафиқаларига имтиёзлар кенгайтирилсин.

Ҳарбий хизматчиларнинг социал жиҳатдан ҳимоя қилиниши тўғрисидаги қонун ишлаб чиқилсин. Мажбурий ҳарбий хизматга чақирилувчиларнинг машқ йиғинларини, сафарбарлик тадбирларига ҳақ тўлашни ҳуқуқий тартибга солиб туришни такомиллаштириш тўғрисидаги масала кўриб чиқилсин.

Олий ўқув юртларининг қатнаб ўқийдиган (кундузги) бўлимлари студентларини ҳақиқий ҳарбий хизматга чақириш муддати кечиктирилсин.

Қурилиш ҳунар-техника билим юртларининг битирувчилари ихтисоси бўйича кўникма ҳосил қилиш учун одатдагидек, қурилиш қўшинларига хизматга юборилсин. Уларга билим юртини тамомлагандан кейин бир йил муддат билан ҳарбий хизматга чақириш муддатини кечиктириш имконияти берилиши кўриб чиқилсин.

КПССдан СССР халқ депутатлари сайловини ўтказувчи сайлов комиссиясининг АХБОРОТИ

Совет Иттифоқи Коммунистик партиясидан СССР халқ депутатлари сайловининг натижалари тўғрисида

(Давоми. Боши биринчи бетда).

Депутатнинг фамилияси, исми отасининг исми. Депутатнинг лавозими, иш ва яшаш жойи	берилган овозлар сони: ёқлаб	қарши
КУДРЯВЦЕВ Владимир Николаевич, СССР Фанлар академиясининг вице-президенти, СССР Фанлар академияси давлат ва ҳуқуқ институтининг директори, Москва шаҳри	639	2
ЛАПТЕВ Иван Дмитриевич, «Известия» газетасининг бош редактори, Москва шаҳри	630	11
ЛАРИОНОВ Владимир Петрович, СССР Фанлар академияси Сибирь бўлими Якутия илмий маркази президиуми раисининг ўринбосари, шимол физика-техника проблемалари институтининг директори, Якутск шаҳри	641	йўқ
ЛЕВИЦКАС Витаутас Юозович. К. Гедрис номли Каунас мўйна ишлаб чиқариш бирлашмасининг бош директори, Литва ССР	639	2
ЛИГАЧЕВ Егор Кузьмич, КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, КПСС Марказий Комитети секретари, Москва шаҳри	563	78
ЛИЗИЧЕВ Алексей Дмитриевич, Совет Армияси ва Ҳарбий Денгиз Флоти Бош сиёсий бошқармасининг бошлиғи, Москва шаҳри	635	6
ЛУККОЕВ Юрий Прохорович, Падан комплекс ўрмон саноат хўжалиги Воломск ўрмон пунктининг машинисти, Карелия АССР	641	йўқ
ЛУКЬЯНОВ Анатолий Иванович, КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, СССР Олий Совети Президиуми Раисининг биринчи ўринбосари, Москва шаҳри	633	8
ЛУНЕВ Виктор Андреевич. «Компрессор» ишлаб чиқариш бирлашмасининг Москвадаги «Компрессор» совутиш машинасозлиги заводи токари, Москва шаҳри	641	йўқ
МАНЯКИН Сергей Иосифович, СССР Халқ контроли комитетининг раиси, Москва шаҳри	634	7
МАРЧУК Гурий Иванович, СССР Фанлар академиясининг президенти, Москва шаҳри	632	9
МАСЬКО Галина Игнатьевна, Слоним шаҳридаги 3-ўрта мактаб директорининг ўринбосари, Белоруссия ССР Гродно области	641	йўқ
МЕДВЕДЕВ Вадим Андреевич, КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, КПСС Марказий Комитети секретари, Москва шаҳри	619	22
МЕНДИБАЕВ Марат Самиевич, Қозоғистон Компартияси Марказий Комитетининг иккинчи секретари, Олмаота шаҳри	635	6
МКРТЧЯН Мисак Левонович, Арманистон Компартияси Ленинакан шаҳар комитетининг биринчи секретари, Ленинакан шаҳри	641	йўқ
МОИСЕЕВ Михаил Алексеевич, СССР Қуролли Кучлари Бош штабининг бошлиғи — СССР мудофаа министрининг биринчи ўринбосари, Москва шаҳри	639	2
МУНТЯН Михаил Иванович, А. С. Пушкин номли Молдавия давлат академик опера ва балет театрининг солисти, Кишинёв шаҳри	641	йўқ
НАЗАРОВ Иван Александрович, Омск областидаги Русско-Полянский район партия комитетининг биринчи секретари	641	йўқ
НАЙДЕНОВ Николай Андреевич, «Воркутауголь» ишлаб чиқариш бирлашмаси «Центральная» шахтаси проходкачилари бригадири, Воркута шаҳри	641	йўқ
НЕСТЕРЕНКО Евгений Евгеньевич, ССР Иттифоқи Давлат академик Большой театрининг солисти, П. И. Чайковский номли Москва давлат консерваториясининг профессори, Москва шаҳри	639	2
НИКОНОВ Виктор Петрович, КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, КПСС Марказий Комитети секретари, Москва шаҳри	615	26
НОВОЖИЛОВ Генрих Васильевич, С. В. Ильюшин номли Москва машинасозлик заводининг бош конструктори, Москва шаҳри	641	йўқ
НЮКША Константин Иванович, «Рига электр машинасозлик заводи» ишлаб чиқариш бирлашмасининг асбобсоз слесари, Рига шаҳри	641	йўқ
ОЛЕЙНИК Борис Ильич, Шоир, Украина ССР Ёзувчилар союзи правлениесининг секретари, Киев шаҳри	632	9
ОСТРОУХОВ Виктор Алексеевич, «Сибкабель» ишлаб чиқариш бирлашмаси партия комитетининг секретари, Томск шаҳри	641	йўқ
ПАРУБОК Емельян Никонович, Украина ССР Черкасси областининг Жашковский районидаги Суворов номли колхоз звено бошлиғи	641	йўқ
ПАТОН Борис Евгеньевич, Украина ССР Фанлар академиясининг президенти, Е. О. Патон номли электр пайванд институтининг директори «Е. О. Патон» номли электр пайванд институти» тармоқлараро илмий техника комплексининг бош директори, Киев шаҳри.	640	1
ПОСТНИКОВ Виктор Иванович, «Ставропольское» бройлер ишлаб чиқариш бирлашмасининг бош директори, Ставрополь шаҳри	641	йўқ
ПОХОДНЯ Григорий Семенович, Белгород область Белгород районидаги Фрунзе номли колхознинг цех бошлиғи	641	йўқ
ПРИМАКОВ Евгений Максимович, СССР Фанлар академияси жаҳон экономикаси ва халқаро муносабатлар институтининг директори, Москва шаҳри	626	15
ПУГО Борис Карлович, КПСС Марказий Комитети ҳузуридаги Партия контроли комитетининг раиси, Москва шаҳри	640	1
РАЗУМОВСКИЙ Георгий Петрович, КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, КПСС Марказий Комитети секретари, КПСС Марказий Комитети Партия қурилиши ва кадрлар билан ишлаш бўлимининг мудири, Москва шаҳри	623	18
РОМАЗАН Иван Харитонович, В. И. Ленин номли Магнитогорск металлургия комбинатининг директори, Магнитогорск шаҳри	641	йўқ
РОМАЗАНОВ Кабдулла Закирьянович, Қарағанда металлургия комбинатининг пўлат қуювчиси, Қозоғистон ССР Темиртов шаҳри	641	йўқ
РИЖКОВ Николай Иванович, КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР Министрлар Советининг Раиси, Москва шаҳри	631	10
РИЧИН Евгений Сергеевич, «Москва агросаноат комбинатининг бош директори, Москва шаҳри	641	йўқ
РЮМИН Валерий Викторович, «Энергия» илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаси бош конструкторининг ўринбосари, Москва шаҳри	641	йўқ
СААР Вяйно Александрович «Таллинстрой» тресті 4-қурилиш бошқармаси комплекс бригадасининг бошлиғи, Эстония ССР	641	йўқ
САМОЛИЧЕНКО Иван Иванович, Механизатор, Новосибирск область, Татар районидаги «Орловский» совхози ижара коллективининг раҳбари	641	йўқ
СЕЛЕЗНЕВ Игорь Сергеевич, «Радуга» машинасозлик конструкторлик бюросининг бош конструктори, Москва области	641	йўқ
СИДОРЕЙКО Василий Ларионович, «Сургутнефтегаз» ишлаб чиқариш бирлашмасининг Сургутдаги 2-пармалаш ишлари бошқармасининг пармалаш мастери, Тюмень области	641	йўқ
СЛЮНЬКОВ Николай Никитович, КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, КПСС Марказий Комитети секретари, Москва шаҳри	622	19
СМИК Николай Михайлович, Прессловчи, В. И. Ленин номли Красноярск металлургия заводи комплекс бригадасининг бошлиғи Красноярск шаҳри	641	йўқ
СПАССКИЙ Игорь Дмитриевич, Ленинграддаги «Рубин» лойиҳа-монтаж бюросининг бош конструктори ва бошлиғи, Ленинград шаҳри	640	1
ТАТАРЧУК Валентин Иванович ССР Иттифоқи 60 йиллиги номли Соликамск целлюлоза-қоғоз комбинатининг директори, Пермь области	641	йўқ
УЛЬЯНОВ Михаил Александрович Евг... Вахтангов номли давлат академик театрининг бадиий раҳбари, РСФСР Театр арбоблари союзи правлениесининг раиси, Москва шаҳри	594	47
УМАЛАТОВА Сажи Зайндиновна, Грозныйдаги «Красний молот» машинасозлик заводи комплекс бригадасининг бошлиғи, Чечен-Ингушия АССР	641	йўқ
УТКИН Владимир Федорович, «Южное» илмий-ишлаб чиқариш бирлашмасининг бош конструктори ва бош директори, Украина ССР Днепропетровск области	640	1
ФЕДОРОВ Святослав Николаевич, «Кўз микрохирургияси» тармоқлараро илмий-техника комплексининг бош директори, Москва шаҳри	630	11
ФИЛИППОВА Валентина Гавриловна, Олтой ўлкаси Третьяков районидаги «Алей» колхози правлениеси раисининг ўринбосари	641	йўқ
ХМЕЛЬ Валентина Петровна, Ангара қурилиш бошқармасига қарашли 5-қурилиш-монтаж бошқармаси пардозловчилар комплекс бригадасининг бошлиғи, Иркутск области	641	йўқ
ЧЕБРИКОВ Виктор Михайлович, КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, КПСС Марказий Комитети секретари, Москва шаҳри	628	13
ЧЕРНЯЕВ Анатолий Сергеевич КПСС Марказий Комитети Бош секретарининг ёрдамчиси, Москва шаҳри	637	4
ШАЛИЕВ Атабалли Бапбаевич, «Туркменгазпром» ишлаб чиқариш бирлашмаси Жанубий Туркманистон разведка мақсадида пармалаш бошқармасининг пармалаш мастери, Туркманистон ССР Мурғоб райони	640	1
ШОРОХОВ Виктор Николаевич, В. М. Рябиков номли Тула машинасозлик заводининг созловчиси, Тула шаҳри	641	йўқ
ШТЕПО Виктор Иванович, Волгограддаги «Волго-дон» ихтисослаштирилган ишлаб чиқариш бирлашмасининг бош директори, Волгоград область Калачев райони	640	1
ШТОЙК Гарри Гвидович, «Казполиметалл» ишлаб чиқариш бирлашмаси Шарқий Қозоғистон мис-химия комбинатининг директори, Қозоғистон ССР	641	йўқ
ШУКШИН Анатолий Степанович, Узоқ Шарқ энергетика машинасозлиги заводининг шлифовкачиси, Хабаровск шаҳри	641	йўқ
ЯКОВЛЕВ Александр Николаевич, КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, КПСС Марказий Комитети секретари, Москва шаҳри	582	59

КООПЕРАЦИЯНИ АСЛИДЕК ҚИЛИБ ТИКЛАШ — ҚАЙТА ҚУРИШНИНГ МУҲИМ БЎҒИНИ

(Давоми. Боши биринчи бетда).

Съезднинг иш тартиби тасдиқланади. Делегатлар Центросоюз правлениесининг иши ва партия XXVII съезди, КПСС Марказий Комитетининг кейинги Пленумлари ва XIX Бутуниттифоқ партия конференциясининг қарорлари асосида СССР матлубот кооперациясини янада ривожлантириш вазифалари тўғрисидаги ҳисоботни, Центросоюз ревизия комиссиясининг ҳисоботини тинглашлари ва муҳокама қилишлари, кооперация ташкилотлари ва Центросоюзнинг Намунавий уставларини қабул қилишлари, СССР халқ депутатларини, Центросоюз кенгаши ва ревизия комиссиясини сайлашлари керак.

Доклад қилиш учун Центросоюз правлениесининг раиси **П. С. Федирко**га сўз берилади.

У матлубот кооперацияси фаолиятининг чинакам кооператив демократик негизларини қайта тиклаш, уни мамлакатнинг қайта қуриш жараёнларига фаол жалб этиш бугунги кунда мана шу кўп тармоқли система олдида турган туб масала эканлигини таъкидлади. Кооперацияни ривожлантириш — социализмнинг ленинча қиёфасини қайта тиклаш учун бошланган умумий ҳаракатнинг ажралмас қисмидир.

КПСС Марказий Комитетининг аграр масалаларга бағишланган 1989 йил март Пленуми қарорлари, деди нотиқ, фаол ҳаракат қилишни талаб этади. Матлубот кооперацияси қишлоқни социал жиҳатдан ривожлантиришга ўзи қўшаётган ҳиссани анча кўпайтириши, колхозлар ва совхозлар, ижарачилар, кооперативлар, деҳқон хўжаликлари ва гражданлар шахсий ёрдамчи хўжаликларининг ишончли шериги бўлиб қолиши керак.

Нотиқ ҳисобот давридаги ишларнинг якунлари тўғрисида гапириб, система ихтиёридаги катта потенциал имкониятлардан тўла фойдаланилмаётганлигини тан олди. Кооператорлар фаолиятида катта камчиликлар ва нуқсонлар бор. Аҳолини таъминлашга товарлар етишмаётганлиги билан бир қаторда савдони ташкил этишдаги нуқсонлар ҳам салбий таъсир қилмоқда. Гражданларнинг шахсий ёрдамчи хўжаликлари ресурслари суст ўзлаштирилмоқда, халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқаришни ривожлантириш имкониятларидан тўла-тўкис фойдаланилмаяпти. Моддий-техника базаси ғоят оқсаб қолди. Хуллас, туб қайта қуриш зарурати аллақачон етилган ва съезд уни амалда рўёбга чиқаришда бурилиш ясаши лозим.

Докладчи демократия асосларини қайта тиклашни, ташкилий-кооператив ишлар савиясини оширишни марказий бўғин сифатида ажратиб кўрсатди.

Матлубот жамиятлари ишига пайчиларнинг қизиқишини реал равишда тиклаш, амалда улар учун афзалликлар кенг системасини таъминлаш борасида ҳамма шарт-шароитларни яратиш талаб қилинади. Кооператив мулкнинг хилма-хил шаклларидан кенг фойдаланиш, хўжалик базасини мустаҳкамлаш, матлубот жамиятлари составида янги типдаги ишлаб чиқариш ячейкаларини, қишлоқ кооператив тайёрлаш саноатини, турли кооперативлар ва корхоналарни ривожлантириш лозим. Уларда ижара муносабатлари, оила ва коллектив пудрати, меҳнатни ташкил этишнинг бошқа илғор шакллари кенг ривож топиши керак. Шундай қилиб, матлубот жамиятлари «кооперативларнинг кооперативларига» айланади.

Матлубот кооперацияси фаолиятининг демократик негизларини қайта тиклашнинг энг муҳим йўналишлари матлубот жамияти, барча даражадаги матлубот Союзларининг янги намунавий уставлари ва Центросоюз Устави лойиҳаларида ўз ифодасини топди, бу лойиҳалар съезд тасдиқлаши учун тақдим этилади. Нотиқ қайта қуриш руҳини, Кооперация тўғрисидаги қонуннинг энг муҳим қоидаларини ўзига сингдирган ана шу ҳужжатларнинг асосий ғояларига эътиборни жалб қилди.

Докладчи умумий овқатланишни ривожлантиришга, шаҳарларда кооператив савдони кенгайтиришга, қишлоқда пуллик савдо-маиший, коммунал, ремонт, транспорт хизмати ва бошқа хизматларни ташкил этишга муфассал тўхталиб ўтди.

Мамлакат агросаноат комплексида иқтисодий муносабатларни тубдан қайта қуриш шароитида, деди нотиқ, маҳсулот тайёрлашни ташкил этиш шакллари ҳам анча ўзгаради. Колхозлар ва совхозлар билан алоқаларни янада мустаҳкамлаш, айни пайтда гражданларнинг шахсий ёрдамчи хўжаликларидан, боғ, полиз ширкатларидан, ижарачилардан, меҳнаткаш деҳқон хўжаликларидан маҳсулотларни харид қилишни кенгайтиришнинг имкониятларидан ҳар томонлама фойдаланиш ҳозир асосий ишга айланмоқда.

Мамлакатнинг товар ресурсларини кўпайтиришга матлубот кооперацияси ҳиссасини оширишда озиқ-овқат маҳсулотлари ва ноозиқ-овқат моллари ишлаб чиқарувчи саноат корхоналари муҳим роль ўйнайди.

Сўнгра докладчи иқтисодий ислоҳотни чуқурлаштириш, хўжалик юритиш самарадорлигини ошириш масалаларига тўхталиб, матлубот кооперацияси системасида бу масалаларни ҳал қилиш кўп жиҳатдан оқсаб қолаётганлигини айтди. Ҳозирча ижара ҳамда турли кооператив шакллардан фойдаланиш билан боғлиқ ҳолда ички хўжалик ҳисобини жорий этиш кенг оммалашмади.

Докладнинг махсус бўлимлари фан-техника тараққиёти ютуқларидан фойдаланишга, матлубот союзларининг моддий-техника базасини мустаҳкамлашга, кооператорларнинг халқаро савдо ва иқтисодий ҳамкорлигини ривожлантиришга, кадрлар билан ишлашни яхшилаш чораларига бағишланди. Матлубот кооперациясини социал йўналишда ривожлантиришда коллективларнинг ўз имкониятларидан тўлароқ фойдаланиш, якка тартибда уй қуриш учун кўпроқ ссуда ажратиш, қишлоқ жойларда сотувчилар ва тайёрловчилар учун квартиралар билан биргаликда магазинлар ва тайёрлаш пунктлари қуриш, колхозлар, совхозлар, бошқа қишлоқ ташкилотлари билан улушбай асосида социал-маданий-маиший объектларни тағин ҳам фаолроқ қуриш лозимлиги таъкидланди.

— Аслини олганда, СССРда кооперация тўғрисидаги қонунга мувофиқ янгича ишлаш эндигина бошланмоқда, лекин вақт кутиб турмайди. Ҳозирнинг ўзидаёқ реал амалий ишлар зарур. СССР матлубот кооперацияси ўз ижодий кучларини тағин ҳам тўлароқ рўёбга чиқариб, ташаббускорлик ва омилкорликни кенг авж олдириб, халқ бахт-саодати йўлида қайта қуриш ишига катта ҳисса қўшсин, деди пировардида П. С. Федирко.

(ТАСС).

КПСС Марказий Комитетининг Социал-иқтисодий сиёсат масалалари билан шуғулланувчи комиссиясининг мажлиси тўғрисида

17 март куни КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, КПСС Марказий Комитетининг секретари Н. Н. Слюньков раислигида КПСС Марказий Комитетининг социал-иқтисодий сиёсат масалалари билан шуғулланувчи комиссиясининг мажлиси бўлди.

Комиссия пенсия таъминотини такомиллаштиришнинг асосий йўналишларини муҳокама қилди. Мажлисда ўн миллионлаб совет кишиларининг манфаатларига дахлдор бўлган ана шу масаланинг муҳим социал-сиёсий аҳамиятга молик эканлиги таъкидланди. Меҳнаткашларнинг социал гарантияларини кучайтириш, барча категориялардаги пенсионерларнинг моддий аҳволини яхшилаш, пенсиялар миқдорини ошириш, уларни шахсий меҳнат ҳиссаси, иш стажи билан янада узвий боғлаш, ишчилар, хизматчилар, колхозчилар ва кооператорларнинг пенсия таъминотига ягона ёндашувни, унинг принцип ва нормаларини шакллантириш зарурлиги айтиб ўтилди.

Комиссия масаланинг молиявий жиҳатини кўриб чиқди. Халқ хўжалигини ривожлантиришни интенсивлаш, туб иқтисодий ислоҳотни изчиллик билан рўёбга чиқариш ва ишлаб чиқариш унумдорлигини ошириш йўлида зарур маблағларни қидириб топиш мумкин ва лозим эканлиги таъкидланди. Хўжалик юритишнинг янги методлари меҳнаткашлар пенсия таъминотини яхшилаш учун корхоналарнинг маблағларидан фойдаланиш имкониятларини анча кенгайтиради.

Комиссия СССР Меҳнат ва социал масалалар комитети, СССР Госплани, СССР Молия министрлиги, СССР Юстиция министрлиги ва ВЦСПСга КПСС Марказий Комитетининг бўлимлари ҳамда манфаатдор министрликлар ва идоралар билан биргаликда пенсия таъминотини янада такомиллаштиришга оид турли вариантлар ва таклифларни мазкур муҳокамани ҳисобга олиб, ўрганиб чиқиш ва меҳнаткашларнинг пенсия таъминоти тўғрисидаги СССРнинг янги Қонуни лойиҳаси устида иш олиб бориш чоғида уларни назарда тутиш вазифасини топширишни мақсадга мувофиқ, деб топди.

Комиссия ўзининг яқин истиқболга мўлжалланган фаолиятининг асосий йўналишларини муҳокама қилди ва 1989 йилги иш планини маъқуллади.

Социал-иқтисодий ва илмий-техникавий сиёсатни рўёбга чиқаришнинг сиёсий методларини ишлаб чиқиш, партиянинг экономикани социал соҳага йўналтиришга қаратилган йўлини таъминлаш комиссия ишида асосий ўринни эгаллайди. XIII беш йилликда ва 2005 йилгача бўлган даврда социал ва иқтисодий ривожланишнинг асосий мақсадлари ва йўналишларини кўриб чиқиш назарда тутилади. Қурилишда инвестиция сиёсати самарадорлигини таҳлил этиш ҳамда бошқарувни ва хўжалик механизмини қайта қуриш кўзда тутилади. Мамлакатда экология вазиятини тубдан яхшилаш, табиатдан оқилона фойдаланишнинг принципиал масалаларини муҳокама қилиш комиссия ишининг энг муҳим йўналишларидан бири бўлади. Комиссия мажлисида масалаларни муҳокама қилиш чоғида айтилган таклифларни 1991-2005 йилгача бўлган даврда СССРни иқтисодий ва социал ривожлантириш концепциясига оид иш жараёнида, перспектив ва йиллик планларда ҳисобга олиш тавсия этилди.

Комиссия иқтисодий ислоҳотнинг боришини, фан-техника тараққиётини бошқаришни такомиллаштиришни, ташқи иқтисодий фаолиятнинг таъсирчан механизмини вужудга келтиришни мунтазам таҳлил этишга алоҳида эътибор беради. Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашига аъзо бўлган мамлакатларнинг иқтисодий ривожланишини жадаллаштириш учун уларнинг фан-техника тараққиёти комплекс программаси принципиал аҳамиятга эга эканлигига амал қилиб, комплекс программани янгилаш ва ўзаро ҳамжиҳатлиликнинг янги механизмини вужудга келтириш соҳасида қардош мамлакатлар билан эришилган аҳдлашувларни совет ташкилотлари қандай амалга ошираётганлигини ўрганиб чиқиш, уларга янги омил бағишлаш мақсадга мувофиқ, деб топилди.

Комиссия планларида КПСС Марказий Комитетининг социал-иқтисодий муаммоларнинг бутун комплекси билан боғлиқ қарорлари қандай бажарилаётганлигини контрол қилишга катта ўрин берилди. КПСС Марказий Комитетининг 1989 йил март Пленуми талаблари асосида экономикани молиявий соғломлаштириш, мамлакатда нормал пул муомаласини йўлга қўйиш жараёнларини пухта таҳлил этиш, қишлоқда иқтисодий муносабатларни қайта қуриш керак бўлади. Иттифоқдош республикаларнинг суверен ҳуқуқлари, ўз-ўзини бошқариш ва ўзини ўзи маблағ билан таъминлашни кенгайтириш асосида уларда экономика ва социал соҳага раҳбарликни қайта қуриш умумий принципларини умумхалқ муҳокамасидан ўтказиш алоҳида сиёсий аҳамиятга молик эканлиги тасдиқланди. Бошланган муҳокама мамлакат халқ хўжалигида ишларни ҳамма жойда яхшилашнинг қудратли омили бўлиб қолиши лозим.

Мажлисда СССР меҳнат ва социал масалалар давлат комитетининг раиси И. И. Гладкий, КПСС Кемерово область комитетининг биринчи секретари А. Г. Мельников, СССР молия министри Б. И. Гостев, КПСС Кабарда-Балкар область комитетининг биринчи секретари Е. А. Елисеев, Белоруссия Компартияси Минск область комитетининг биринчи секретари А. А. Малофеев, Қозоғистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Г. В. Колбин, Украина Компартияси Львов область комитетининг биринчи секретари Я. П. Погребняк, КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, РСФСР Министрлар Советининг Раиси А. В. Власов, С. Оржоникидзе номли Уральск оғир машинасозлик заводининг токарлар бригадири А. М. Королев, ВЦСПС раиси С. А. Шалаев, Ленинград шаҳар ижроия комитетининг раиси В. Я. Ходирев, КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, СССР Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари, СССР Госплани раиси Ю. Д. Маслюков, СССР соғлиқни сақлаш министри Е. И. Чазов, Москвадаги И. А. Лихачев номли автомобиль заводининг бош директори Е. А. Браков, СССР электрон саноат министри В. Г. Колесников, КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари, СССР Министрлар Советининг Социал ривожланиш бюроси раиси А. П. Бирюкова сўзга чиқдилар.

(ТАСС).

Кадрлар ўқуви

Тошкент олий партия мактабининг партия, совет ва идеология кадрлари малакасини ошириш факультетида Тожикистон, Туркманистон ва Ўзбекистон ССР халқ депутатлари қишлоқ, район Советлари ижроия комитетлари нинг раислари, область ижроия комитетларининг, Олий Советлар Президиумлари, Министрлар Советларининг масъул ходимлари ўқиши якунланди.

Машғулотлар чоғида тингловчиларнинг диққат-эътибори КПСС XXVII съезди ва XIX Бутуниттифоқ партия конференцияси қарорлари асосида марксча-ленинча назария ва партия сиёсатининг долзарб муаммоларини, сиёсий система ислоҳоти билан боғлиқ бўлган масалаларни, қайта қуришни, туб иқтисодий ислоҳотни амалга оширишда, озиқ-овқат муаммоси ва қишлоқни социал жиҳатдан қайта қуришни ҳал этишда Советлар ролини қатъий ошириш масалаларига қаратилди.

Тингловчилар ҳузурида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг масъул ходимлари, бир қанча область ижроия комитетларининг раислари, Ўзбекистон, Тожикистон ва Туркманистон министрликлари ва давлат комитетларининг раҳбарлари сўзга чиқдилар.

Группалардаги семинар машғулотлари сиёсий система ислоҳоти ва совет жамиятини демократиялаш масалаларига бағишланди. Район Советлари ижроия комитетларининг фаолиятини қайта қуришга оид шу Советларнинг конкрет иш тажрибаси баҳам кўрилди, тингловчилар ана шундай тажриба билан танишиш учун Тошкент областининг районларига бордилар, Тошкент шаҳридаги бир қанча маданият ва халқ маорифи муассасаларида бўлдилар.

Ўқувнинг амалий йўналишини кучайтириш мақсадида машғулотларнинг актив форма ва усулларидан фойдаланишга катта эътибор берилди. Давра столи атрофида бўлган суҳбатларда, машғулот-практикумларда фан-техника тараққиётининг бош йўналишлари, қишлоқ социал-маданий тараққиётининг долзарб масалалари, капитал-қурилиш, уй-жой қурилиши муаммолари, региондаги экология вазиятини яхшилаш, миллатлараро муносабатларни такомиллаштириш, меҳнат ресурсларидан оқилона фойдаланиш, қайта қуришни ҳуқуқий жиҳатдан таъминлаш ва социалистик ҳуқуқий давлатни бунёд этиш муаммолари, атеистик тарбиянинг айрим жиҳатлари батафсил муҳокама қилинди.

Машғулотларнинг амалий ўйин сингари формаларидан фойдаланиш тингловчиларнинг ўқишга, ўқишнинг самарали бўлишига қизиқишини оширишга ёрдам берди.

(ЎзТАГ).

АХБОРОТ

19 март куни Тошкентда студент ёшлар вакилларининг ижозат берилмаган митинги бўлиб ўтди. Митингда ўзбек тилига давлат статуси бериш тўғрисидаги масалалар кўтариб чиқилди.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси М. И. Иброҳимов, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари М. Ҳ. Холмуҳамедов ёшлар вакиллари билан учрашдилар. Учрашув чоғида унинг қатнашчиларига республикада ўзбек тилини равнақ топтириш, экономикани соғломлаштириш ва социал программаларни бажариш юзасидан амалга оширилаётган тадбирлар тушунтириб берилди. Ўртага қўйилган масалалар Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг идеология комиссияси ишида эътиборга олинади.

(ЎзТАГ).

• Касаба союзи: ишчи назорати ҳаракатда

Болалар ҳақи-ку, уялмайсизми?

Ҳамма яхши нарсалар — болаларга, Удумимиз шундай. Аммо республика касаба союзлари ишчи назорати группаси бир қатор болалар боғчаларидаги аҳволни ўрганишганида бунинг акси содир бўлаётгани, тансиқ озиқ-овқатлар баъзан болаларнинг косасига эмас, ошпазу тарбиячи, мудира опаларнинг сумкаларига тушиб кетаётгани маълум бўлиб қолди.

Тошкент шаҳар Лисунова массивидаги 303-болалар боғчаси Чкалов номли авиация ишлаб чиқариш бирлашмасига қарайди. Бу ерда самолётсозларнинг 389 нафар фарзанди тарбияланмоқда. Боғча мудираси Антонина Мальгина рейд қатнашчиларига болалар қандай тарбияланаётганидан тортиб, бугун нима овқат тайёрланганигача сўзлаб берди. Маълум бўлишича бугун болалар дастурхонига балиқ ҳам тортилган экан. Текширишди. Бош ошпаз А. Чепурная икки килограмм семиз балиқни олиб кетишни мўлжаллаб, тўғралган карам ичига яшириб қўйган экан. Назоратчилар ҳисоблаб чиқишди: меню бўйича ҳар бир болага 70 граммдан балиқ бериладиган бўлса, шу куни ошпаз ўттизга яқин боланинг ризқини киймоқчи бўлибди.

Ошхона, айниқса болалар боғчаси ошхонаси озодаликда намуна бўлиши керак. Бу — санитария-гигиена талаби. Аммо назоратчилар текшириш жараёнида ана шу талабга тамомила тескари воқеанинг гувоҳи бўлишди. Ошхона йўлкаларида чириган сабзавот уюмлари уюлиб ётибди. Ошхона саҳнига эса кўпдан бери супурги тегмагани кўриниб турибди.

Чирчиқ химия қурилиши бошқармаси ҳам ўз болалар боғчасига эга. Бу ерда 189 нафар болалар тарбияланади. Ишчи назорати группаси уларга нонушта учун 2 килограмм 800 грамм сариёғ ажратилганини ҳужжатлардан ўқишди. Бироқ, бу ерда ҳам болалар «нонини туя қилиб берадиган» опалар бор экан, ўша сариёғнинг 650 граммини ошхонада олиб қолишибди. Нега? Сабаби бир оздан сўнг маълум бўлди. Бош ошпаз Л. Кривошеина ва боғча қоровули В. Пушкарев ўғирланган маҳсулот солинган тўрва билан қўлга тушишди. (Юқоридаги суратда) Ундан 32 дона тухум, 2,8 килограмм гўшт, 1 килограмм хамир ва 2 килограмм кир порошоги чиқди. Болалар ризқига шерик бўлаётган бундай «опа»ларни тергаб қўядиган вақт етди, албатта.

Қинғир ишга қўл урманг

Сунъий тарзда камёблик туғдириш, бозоргир молларни яшириб сотиш — жиноят. Аммо баъзи савдо ходимлари кўра-била туриб ана шундай қинғир ишларга қўл уришяпти. Масалан, Сурхондарё область касаба союзлари ишчи назорати группаси текшириш пайтида Термиз районидаги 43-хўжалик моллари магазинида нархи 2 сўм 55 тийинлик 25 та чойнак, 240 қути «Лотос» кир ювиш порошогини омборхонага яшириб қўйилган жойидан топиб, пештахтага чиқаришди. Бироқ магазин мудири М. Ҳайдаров «Бу моллар район матлубот жамияти раиси Чоршанбиевнинг рухсати билангина сотилади», деб айбни сира бўйнига олгиси келмади.

Бундай «яшир-яширлар», «кўрсатма билан сотишлар» Гагарин районидаги магазинларда ҳам содир бўлаётир. Рейд қатнашчилари «Пограничник» ишчи кооператив савдосига қарашли 15-магазинда ҳам кўплаб миқдорда харидор кўзидан яшириб қўйилган ҳар донаси 1 сўм 52 тийинлик «Хеобра» шампунлари, нархи 9 сўмлик электр чойнакларини топиб олишди. Ана шу савдо тармоғига қарашли 4-озиқ-овқат моллари магазинида эса бутунлай бошқача манзарага дуч келишди. Бу ерда бузилиб, истеъмол қилишга яроқсиз бўлиб қолган печенье ва конфетлар ҳам бемалол сотилаётган эди. Назоратчилар бу ҳолга дарҳол чек қўйдилар.

Чирчиқ шаҳар савдо бошқармасига қарашли 45-магазинда рўй бераётган аҳвол ҳатто ишчи назорати группаси аъзоларини ҳам ҳайратга солиб қўйди. Бу ерда галантерея бўлимини бошқараётган сотувчи О. Кравченко икки хил лентани харид қилган харидор ҳақидан 25 тийин уриб қолди. Худди шу бўлимда ҳар хил рўмоллар ҳам пештахтага қўйилган. Кўриниши бир хил иккита ялтироқ қора рўмол бир қараганда бир хилдек кўринади. Аммо уларнинг биридаги нарх қоғозида 20 сўм ёзилган бўлса, иккинчисининг эса нарх қоғози олиб ташланган. Текширилганида бу рўмолнинг нархи 11 сўм эканлиги маълум бўлди.

Магазинда камёб моллар пештахтага қўйилмай яшириб сотиляпти. Назоратчилар ана шундай моллардан ҳар бири 32 сўмлик беш дона чет эл сумкасини яшириб қўйилган жойидан топиб олишди. Трикотаж бўлимида эса сотувчи И. Шин 52-размерли ёзги спорт шимлари, болалар колготкиси, «Лесьная вода» лосьонини беркитган. Бундай аҳвол атир-упа бўлимида ҳам содир бўляпти. Чет элда тайёрланган соч бўёқлари ва лаклар, одеколонлар пештахта тагига қўйиб сотилмоқда. (пастдаги суратда).

Жойларда савдо-сотиқда чалкашликлар рўй бераётгани ҳақида ишчи назоратига кўплаб шикоятлар ҳам келиб турибди. Сариосиё районидаги Калинин номли колхоз ишчи назорати яқинда ана шундай шикоятлардан бирини ўрганди. Улар колхоз марказидаги аралаш моллар магазинида текшириш ўтказишганида сотувчи Шерали Эшниёзов ҳар метри 1 сўм 62 тийин турадиган бир неча ўрам штапель газламанинг метрини 2 сўм 42 тийиндан пуллаётганида ушланди. Харидорлар ҳақига хиёнат қиладиган бундай қаллоб шахсларга савдо соҳасида ўрин бўлмаслиги керак. Касаба союзлари ишчи назорати группалари савдо ташкилотлари раҳбарларидан ана шуни қаттиқ туриб талаб қилмоқдалар. Шундай талабдан сўнг Хоразм область савдо бошқармаси болаларнинг янги йил совғаларига конфет ва бошқа ширинликларни белгиланган миқдордан анча кам солинишига йўл қўйганлиги учун Урганч шаҳар савдосига қарашли 19-магазин мудири Т. Оллобергановни ишдан бўшатди.

Г. САТТОРОВА,
«Узсовпроф» матбуот маркази мухбири.

М. НАЗАРОВ фотолари.

• «Совет Ўзбекистони» материаллари изидан

«ТЕКШИРИШ КЎРСАТАДИКИ...»

Газетанинг шу йил 8 январь сонида босилган ана шундай сарлавҳали танқидий мақола юзасидан Тошкент шаҳар Куйбишев ва Фрунзе районлари озиқ-овқат савдоси идораларидан жавоб хати олинди. «Мақола савдо меҳнат коллективи ишлаб чиқариш йиғилишида муҳокама қилинди, — деб ёзади Куйбишев район озиқ-овқат савдоси идораси директори вазифасини бажарувчи Қ. Абдуллаев. — Йиғилишда 18-магазин мудири В. Славина сотувчилар ишини изчил назорат қилиб бормагани, тақчил молларнинг яшириб қўйилишига йўл қўйгани учун танқид қилинди. Савдо идораси бўйича 187-буйруқ билан унга интизомий чора кўрилди. В. Славина декабрь ойи учун бериладиган мукофот пулидан маҳрум этилди. Шу магазин сотувчиси Л. Алданазаровага ҳам савдо қоидасини бузгани учун ҳайфсан берилди. Сотувчи В. Сапаркинага қаттиқ ҳайфсан эълон қилиниб, унга декабрь ойи учун бериладиган мукофот бекор этилди. Йиғилиш барча магазинлар ишини назорат қилиб боришни кучайтириш тўғрисида қарор қабул қилди».

Фрунзе район озиқ-овқат савдоси идораси директори А. Тошпўлатов ҳам жавоб хатида газета мақоласи кенгайтирилган ишлаб чиқариш кенгашида муҳокама қилинганлигини маълум этади. Район озиқ-овқат савдоси идораси бўйича чиқарилган буйруқ билан савдо қоидаси бузилишига йўл қўйгани учун 9-магазин мудири Л. Тимофеевага қаттиқ ҳайфсан берилиб, декабрь ойи мукофотидан маҳрум этилди. Магазин иши устидан назорат кучайтирилган.

«ЯШИРИБ ҚЎЙИШГАНИ НИМАСИ!»

Газетанинг 1988 йил 1 декабрь сонида босилган ана шундай сарлавҳали мақола шаҳар озиқ-овқат савдоси идораси ва касаба союз комитети қўшма мажлисида муҳокама қилинди, — деб ёзади Қарши шаҳар озиқ-овқат савдоси директори И. Бозоров Ўзбекистон касаба союзлари республика Совети ҳузуридаги матбуот марказига газетада босилган мақола юзасидан юборган жавоб хатида. — Савдо қоидасини бузгани учун 41-магазин мудири М. Нормуродов ўн учинчи маошдан маҳрум қилинди. Қарши шаҳар озиқ-овқат савдоси омборхонасида сақланаётган тақчил моллар шу куниёқ савдо тармоқларига чиқариб сотилди.

Шунингдек, 14-магазин мудири Ш. Раҳимов ҳам жиддий огоҳлантирилди. Шу ишга тааллуқли материаллар савдо идораси ва касаба союз комитетининг кенгайтирилган йиғилишида савдо тармоқлари ходимлари иштирокида муҳокама қилинди.

ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикалар—«Жиноят қонунлари лойиҳаси»ни муҳокама қиламиз

АДОЛАТ ТАРОЗИСИ ТЎҒРИ БЎЛСИН

Қайта қуриш амалий ишлар даврига қадам қўйди. Бу эса ўз навбатида ижтимоий муносабатларни тартибга солувчи ҳуқуқий нормаларни ҳам қайта кўриб чиқиш заруратини вужудга келтирди. Ўтган йили декабрь ойида СССР Олий Совети Президиуми қарори билан «ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикалар жиноят қонунлари асослари лойиҳаси» кенг халқ оммаси муҳокамасига тақдим қилингани фикримизнинг яна бир далилидир.

Маълумки, ҳозир амалда қўлланилаётган «ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикалар жиноят қонунлари асослари» қабул қилинганига чорак асрдан кўпроқ вақт ўтди. Бу муддатда мамлакатимиз ижтимоий-сиёсий ҳаётида жуда катта ўзгаришлар юзага келди. Шу боис қонун асослари ҳамда ана шу асосларга таяниб қабул қилинган ҳар бир иттифоқдош республикаларнинг жиноят кодексларига ҳам жуда кўп ўзгартишлар киритилди. Агар олдинги қонун асослари тўртта бўлим ва 53 та моддани ўз ичига олган бўлса, халқ муҳокамасига тақдим қилинган қонун лойиҳаси 9 бўлимдан иборат эканлиги учунгина эмас, балки мазмунан чуқурлашганлиги билан ҳам амалдаги қонун асосларидан фарқ қилади.

Шунга қарамасдан, янги қонун лойиҳаси бизнинг фикримизча, камчиликлардан холи эмас.

Янги жиноят қонунлари асослари лойиҳасининг «Жиноят тўғрисида» деб номланган бўлимидаги жиноят турлари кўрсатиб ўтилган 9-модда қайта аниқлик киритилишини талаб қилади. Бу моддада жиноятлар ўзининг ижтимоий хавфлилигига асосан, унча ижтимоий хавфли бўлмаган жиноятлар, кам аҳамиятли, оғир жиноятлар ва жуда оғир жиноятларга бўлинган. Қонунда жиноятларнинг бундай турларга бўлиниши ижтимоий ҳаракат ёки ҳаракатсизлик ва ундан келиб чиқадиган ижтимоий хавфли оқибатига қараб эмас, балки ана шу ижтимоий хавфли оқибат учун белгиланадиган жазо миқдорига қараб турларга бўлинган. Бу тартибда турларга бўлиш принципи, бизнингча, нотўғри. Чунки бир хил ижтимоий хавфли ҳаракат ёки ҳаракатсизликни содир қилган ва шунинг натижасида келиб чиқадиган ижтимоий хавфли оқибат ССР Иттифоқи таркибидаги иттифоқдош республикалар жиноят қонунчилиги бўйича турлича баҳоланган. Мисол учун, алдаш ёки ишончни суиистеъмол қилиш йўли билан давлат ёки жамоат мулкига зарар етказиш жинояти учун Ўзбекистон ССР Жиноят қонунчилигида жазо муддати 3 йилгача озодликдан маҳрум қилиш деб белгиланган бўлса, Озарбайжон ССР Жиноят қонунчилигида худди шундай жиноят учун 7 йилгача озодликдан маҳрум қилиш жазоси белгиланган. Агар биз бунга янги қонун лойиҳасини татбиқ қиладиган бўлсак, Ўзбекистонда бу жиноят кам аҳамиятли деб ҳисобланган бўлади. Бинобарин, бу В. И. Лениннинг «Қонунчилик Калуга учун алоҳида, Қозон учун алоҳида бўлмаслиги керак, балки бутун мамлакат бўйича ягона бўлиши керак», деган кўрсатмаларига номувофиқдир.

Фикримизча, жиноятларни турларга бўлишда шу жиноятнинг ижтимоий хавфлилиги ва ундан келиб чиқадиган ижтимоий хавфли оқибатни яхлит ҳисобга олиш мақсадга мувофиқ бўлур эди.

Статистика маълумотларига кўра, кейинги вақтларда наркотик моддалар таъсири остида ва турли хил спиртли ичимликларни истеъмол қилиш натижасида содир қилинаётган жиноятлар салмоғи кескин ошмоқда. Масалан, ўтган йили содир қилинган 1.867.223 жиноятдан 362 минг 96 таси мастлик ҳолатида содир этилган. Баъзи одамлар ҳали мастлик ҳолатида содир қилинган ижтимоий хавфли ҳаракатлар жиноят эканлигини ва бу айбни оғирлаштирувчи ҳолатлигини тушуниб етмайдилар. Ана шундай қарашларга чек қўйиш зарур. Наркотик, токсикологик моддалар таъсири остида бўлган ва спиртли ичимликлар истеъмол қилиш натижасида маст бўлиб жиноят содир қилган шахслар жиноий жавобгарликдан озод қилинмайдилар.

Шунинг учун Жиноят қонунлари асослари лойиҳасининг руҳий касаллик натижасида содир қилинган ижтимоий хавфли ҳаракат жиноят эмаслигини белгиловчи 14-моддасига қўшимча тариқасида қуйидагиларни қўшиш мақсадга мувофиқ бўлур эди. **«Агар шахс ижтимоий хавфли ҳаракат ёки ҳаракатсизликни спиртли ичимликлар истеъмол қилиш натижасида маст бўлиб шунингдек наркотик ёки токсикологик моддалар таъсири остида содир қилса жиноий жавобгарликдан озод қилинмайди».**

Бундан ташқари қонун асослари лойиҳасининг 36-моддасида озодликдан маҳрум қилиш жазосини ўташ муддатлари ва тартиби тўғрисидаги тушунчалар берилган. Лекин бу моддада афв этиш тариқасида ўлим жазосини озодликдан маҳрум қилиш жазоси билан алмаштирилган маҳкумларга нисбатан жазони қайси турдаги колонияда ўташ учун юбориш кўрсатилмаган. Шунинг учун 36-модданинг 4-банди «Д» қисмидаги «алоҳида хавфли рецедивистлар» сўзларидан кейин **«ўлим жазоси озодликдан маҳрум қилиш жазоси билан алмаштирилган маҳкумлар»** деган жумлалар қўшилса мақсадга мувофиқ бўлур эди. Чунки бундай маҳкумлар учун жазони қаерда ўташга юбориш қонун лойиҳасида кўрсатилмаган.

Истагимиз, ҳамма вақт адолат тарозиси тўғри бўлсин!

Ш. БЕРДИЕВ,
С. РОЗАҚУЛОВ,
И. САБИРОВ,
Ўзбекистон Фанлар академияси Фалсафа ва ҳуқуқ институти илмий ходимлари.

ОБЛАСТЬ ПАРТИЯ КОМИТЕТИНИНГ ПЛЕНУМИ

ТЕРМИЗ, 20 март. (ЎзТАГ). Бугун Сурхондарё область партия комитетининг пленуми бўлди. Область, шаҳар ва район партия комитетларининг аппаратлари қайта ташкил этилганидан кейин уларнинг ишини қайта қуриш қандай бораётганлиги муҳокама қилинди.

Область партия ҳисобот-сайлов конференциясидан кейинги даврда область партия комитети бюросининг иши тўғрисидаги ахборот ҳам тингланди.

Пленумда область партия комитетининг биринчи секретари С. Мамарасулов нутқ сўзлади.

ОБЛАСТЬ СОВЕТИНИНГ СЕССИЯСИ

ФАРҒОНА, 20 март. (ЎзТАГ). Халқ депутатлари Фарғона область Советининг бугун бўлиб ўтган сессиясида областдаги экология вазиятини яхшилаш юзасидан маҳаллий Советларнинг вазифалари муҳокама қилинди.

Депутатлар халқ депутатлари область Советининг иккинчи сессиясида меҳнат ресурсларидан оқилона фойдаланиш тўғрисида қабул қилинган қарорлар, айтилган танқидий мулоҳазалар ва таклифлар қандай бажарилаётгани тўғрисидаги ахборотни ҳам тингладилар.

Сессияда Фарғона область партия комитетининг биринчи секретари Ш. М. Йўлдошев нутқ сўзлади.

ОРБИТАДА ТУТАШУВ

ТАСС ахбороти

1989 йил 18 март куни Москва вақти билан соат 23 дан 51 минут ўтганда «Прогресс-41» юк кемаси учувчи бошқарадиган «Мир» комплекси билан туташтирилди.

Борт автоматикаси ёрдамида ўзаро қидирув, яқинлашув, тўхташ ва туташтириш ишлари бажарилди. Бу жараёнлар учишни бошқариш маркази ердаги команда ўлчов комплекси билан ҳамжиҳатликда, шунингдек космонавтлар Волков, Крикалев ва Поляковлар томонидан контрол қилиб турилди.

«Прогресс-41» кемаси «Квант» модули томонидан комплексга туташтирилди. Орбитага станциянинг бирлаштирилган двигатель қурилмаси учун ёқилғи, озиқ-овқат, сув, асбоб-ускуна ва аппаратлар, шунингдек хат-хабар олиб чиқилди.

Телеметрик ахборот ва экипаж маълумотларига кўра учувчи бошқарадиган «Мир» комплексининг борт системалари нормал ишлаб турибди.

Александр Волков, Сергей Крикалев ва Валерий Поляковлар ўзларини яхши ҳис этмоқдалар.

Дунё овози

Сўнгги соатда

● МОНТЕВИДЕО. Бу ерда бошланган Монтевидео шаҳри 7-халқаро кинофестивалида жаҳондаги ўн саккиз мамлакатнинг 40 дан кўпроқ фильми кинотанқидчилар ва томошабинлар ҳукмига ҳавола этилади.

Уругвай пойтахти мэрияси кўмагида ташкил этилган бу киноанжуманда кейинги йилларда ўз мамлакатларида юқори баҳо олган ва кинотанқидчилар томонидан яхши асар деб топилган бадиий ленталар намойиш қилинади.

● БРАЗИЛИА. Бразилия жанубидаги Парана штатида якшанба куни юз берган йўл-транспорт ҳодисаси натижасида 20 дан кўпроқ киши ҳалок бўлган.

«Глобу» телекомпанияси ўзининг шошилинч эшиттиришида хабар қилишича, бу ҳодиса Лондрин шаҳридан 20 километр нарида содир бўлган. Шаҳарлараро автобус ҳайдовчиси олдинда кетаётган юк автомобили тезликни камайтирган вақтда уни айланиб ўтишга уриниб, ўз машинасини бошқара олмай қолган. Натижада автобус дарёга қулаб тушган.

● АФИНА. Греция пойтахтининг Пирей шаҳридаги «Тинчлик ва дўстлик» стадионида ўтказилган биринчи халқаро «Тинчлик Олимпиадаси» турли мамлакатлар артистлари иштирокидаги катта концерт билан якунланди.

Бу муҳим ижтимоий-сиёсий тадбир Греция миллий мустақиллик, ялпи тинчлик ва қуролсизланиш ҳаракати ташаббуси билан ва ЮНЕСКО васелигида уюштирилди. Унда жаҳоннинг тахминан 70 мамлакатидаги урушга қарши ташкилотлар активистлари, шу жумладан совет делегацияси қатнашди.

(ТАСС).

Навбаҳор очилди гуллар, сабза бўлди боғлар

«Наврўз» асрлар давомида одамларда она ерга ва табиатга меҳр-муҳаббат, унга авайлаб муносабатда бўлиш ва уни ардоқлаш туйғуларини тарбиялаган, меҳнат тарбиясида ва маънавий тарбияда муҳим роль ўйнаган. «Наврўз» байрами кунларида урушлар тўхтатилган, гина-кудуратлар унутилган, одамлар тинч ва яхши қўшничилик алоқаларига интилганлар.

(Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Идеология комиссиясининг республикада «Наврўз» байрамини тиклаш тўғрисидаги 1989 йил 26 февраль қароридан).

ЙИЛГА ТАТИГУЛИК КУН

Наврўз — йил боши, янги кун ва баҳор, уйғониш пайти. Косон район меҳнаткашлари наврўз байрамига пухта тайёргарлик кўрдилар.

Район ижроия комитети, шаҳар ва қишлоқ советларида махсус тайёргарлик штаблари иш олиб борди. Штаблар тайёргарлик жараёнида халқимиз орасида азалдан мавжуд бўлган муҳим тарбиявий аҳамиятга эга анъаналар — тўйлар, маросимлар, расм-русмларни ҳам рўёбга чиқариш, оммага кенг ёйиш тадбирларини белгилашади.

Турғунлик даври маънавий ҳаётга ҳам катта зарар етказди. Яхши урф-одатларга завол етди. Қайта қуриш, покланиш даври ажойиб анъаналарни ҳаётга қайтариш имконини бермоқда.

Косон шаҳар ва қишлоқларида, колхоз ва совхозларда наврўзга тайёргарлик борасида олиб борилган ишлар билан танишдик. Қишлоқларни ободонлаштириш, кўча ва йўлларни, қабристонларни тартибга келтириш, гул экиш, кўчат ўтқазиш ишлари қизғин. Янги боғлар яратилмоқда. Бу борада қўриқ 39-, 52-, Энгельс номли, Свердлов номли совхозлар, «Партия XXII съезди», «Шарқ юлдузи», Ульянов номли колхозларда, Косон шаҳар Нартибаланд маҳалласи ва Косон қишлоқ советида ибратли ишлар амалга оширилаётир.

— Наврўз муносабати билан янгича урф-одатларни ҳам замон руҳига мослаштириш, мақсадга мувофиқдир, — дейди 52-совхоз партия ташкилотининг секретари Тамара Хайитова. — Биз яқинда совхозда тозалик-озодалик, пазандалик ва ораста уй тутиш бўйича ходонлар ҳамда уй бекалари кўрик-конкурсини ўтказдик. Наврўз куни «уруғ сайлини» ўтказиб, чигит экишни бошлаб юборамиз.

Свердлов номли совхозда ўзбек, рус, корейс, немис, қозоқ, татар каби 10 га яқин миллат вакиллари яшаб меҳнат қилишмоқда. Хўжаликнинг Қорабайир посёлкасида яшовчи барча миллат вакиллари наврўз байрамини орзиқиб кутишмоқда. Совхознинг бадиий ҳаваскорлик ансамбли қадимий байрамга бағишлаб халқ термаларидан иборат композиция тайёрлади. Наврўз арафасида 140 ўринли болалар боғчаси, 10 та котеж типидаги уй-жой битказилиб фойдаланишга топширилади.

— Мен бир неча наврўз байрамларини кўрганман, — деди Косон шаҳар Ровот маҳалласида яшовчи пенсионер онахон Муаззам ая Темирова. — Ўшанда одамлар ўзаро ҳазиллашиб, янги йил келди, қозонлар ошга тўлди, дейишарди. Наврўз куни маҳаллада яшовчи ҳар бир хонадон вакиллари уйда кўкош, ёрма, омоч, сумалак ва бошқа овқатлар пишириб келишарди. Кейин бир жойда тўпланишиб ҳамма овқатланарди. Ёмғир ёғмаса сут-хотин ясашиб, қизиқчилик қилишарди. Қизлар, келинчаклар ўзгача ясаниб олардилар.

Ҳа, ота-боболар асрлар давомида эъзозлаб келаётган урф-одатлар, анъаналарни қайта тикламоқ зарур. Бугун ўтказилажак қадимий наврўз байрами ана шу қутлуғ анъананинг давоми бўлади.

М. КАРОМОВ.

ҲОСИЛ ТЎЙИ

● Хоразмда баҳор республикамизнинг бошқа жойларига нисбатан кечроқ кириб келади. Лекин воҳа деҳқонлари «Наврўз»ни биринчилардан бўлиб нишонлашга киришдилар. Ўтган якшанба куни Урганч шаҳрида область қишлоқ меҳнаткашларининг оммавий ҳосил байрами бўлиб ўтди.

Область пахтакорлари, чорвадорлари, полизкорлари ва бошқа соҳа ходимлари ўтган йилни муваффақиятли якунладилар. Деярли барча соҳалардаги планлар ошириб бажарилди. Қурултойда амалга оширилган ишларнинг якунлари таҳлил қилинди, муаммоларни ҳал этиш йўллари келишиб олинди. Олдда турган вазифалар белгиланиб социалистик мажбуриятлар қабул қилинди.

Кейинги барча байрам тадбирлари «Олимпия» стадионига кўчирилди. Бу ерда то кечга қадар халқ сайили давом этди. Бунда барча районлардан келган бадиий ҳаваскорлар ўз санъатларини кўрсатишди, театрлаштирилган чиқишларда турли хилдаги миллий удумлар, янгича маросим ва анъаналар намойиш қилинди, полвонлар, дорбозлар маҳоратига ҳамма қойил қолди. Бир сўз билан айтганда ҳосил байрами ҳақиқий санъат, маданият ва спорт байрамига айланди.

Хоразмликларнинг ҳосил тўйида уларнинг азалий мусобақадошлари — Туркманистон ССР Тошховуз ва Андижон областидан келган вакиллар иштирок этишди. Ўзбекистон ССР халқ артистлари Бобомурод Ҳамдамов, Отажон Худойшукуров, республикада хизмат кўрсатган артистлар Ортиқ Отажонов, Қувондиқ Искандаровлар ажойиб қўшиқлари билан ҳаммани хурсанд қилишди.

Ўлкамизга «Наврўз» кириб келди. Хоразмда унинг ҳосил байрами билан бошланиши область деҳқонларининг мазкур йилни меҳнатда катта ният ва мақсадлар билан якунлашга киришганликларидан далолат беради. Азалий нақл бор: баҳорда эзгу режа ва кўтаринки руҳ билан бошланган ишлар албатта амалга ошади.

А. ҚОРЖОВОВ.

Далаларнинг ўтли нафаси

БИР ОТАРДАН ИККИ ОТАР

● ОЛТИАРИҚ. Энгельс номли колхоз чорвадорлари Наврўз байрами кунлари навбатдаги синовдан ўтишмоқда. Айни кунларда улар қўзилатиш кампаниясини муваффақиятли якунлаш учун астойдил меҳнат қилишаётир. Ҳозиргача совлиқларнинг саксон фоизи қўзилади. Х. Амуров, М. Сулаймонов каби қўйчивонларнинг мақсади — бир отардан икки отар яратиш.

А. НУРМАТОВ.

УЮШҚОҚЛИК БИЛАН

● ЗАДАРЕ. «Гигант» колхози деҳқонлари дала ишларини бошлаб юборишганига анча бўлди. Бугунги кунда экин-тикин ишларида ишлатиладиган 40 та ҳайдов трактори, 39 та сеялка, шунингдек, борона, чизеллар сифатли ремонтдан чиқарилиб, созлаб қўйилган. Айни кунларда деҳқонлар суғориш шахобчаларини тартибга келтириш, кўчат экиб, боғ яратиш, ерларни текислаш, бороналашни уюшқоқлик билан давом эттиришяпти.

Т. ТОШПУЛАТОВ.

ЗАРБДОР МЕҲНАТ

● ЛЕНИНСК. «Наврўз» байрамини меҳнат байрамига айлантирамиз. «Коммунизм» колхозининг Ҳ. Солиева бошлиқ бригадаси заршуносларининг аҳди шундай. Улар ўн иккинчи беш йилликнинг тўртинчи йилида 106 гектар майдонда деҳқончилик қилиб, ҳар гектар ердан 35,8 центнердан ҳосил олишга сўз беришган. Улкан маррага ҳалол меҳнат билан эришиш мумкинлигини миришкорлар яхши билишади. Шу мақсадда кўйламги дала ишларини авж олдиришмоқда.

Колхознинг бошқа бригадаларида ҳам экин-тикин ишларига пухта тайёргарлик кўрилаётир.

М. ЖОНУЗОҚОВ.

ДУРКУН ҚЎЗИЛАР

● НУРОТА. Нурота яйловларида совлиқлар қўзилай бошлади. Тўл мавсуми «Ўзбекистон комсомоли 50 йиллиги» совхозида, айниқса муваффақиятли давом этаётир. Ҳ. Менглиев, Ж. Қосимов, С. Шерматов, М. Урозовлар бош бўлган отарларда соғлом ва дуркун қўзилар сони кун сайин ортиб бормоқда. Хўжаликда бу йил 22 минг бош совлиқ қўзилайди. Урғочи қўзиларнинг ҳаммаси ўстиришга қолдирилади.

А. НОРБОЕВ.

НАВРЎЗ МАДҲИ. В. МОЛГАЧЕВ фотоэтюди.

«ҚИРҚҚИЗ»ДАН ЙИГИТЛАР ҲАМ ҚОЛИШМАЙДИ

Анъанавий халқ байрами Қорақалпоғистонда қандай нишонланади? Бу саволга Автоном республика Министрлар Совети Раисининг ўринбосари Бибиойим Олланазаровна ЮСУПОВА қуйидагича жавоб берди:

— Халқимиз Наврўзни катта хурсандчилик билан кутиб олмоқда. Нукус шаҳридаги Халқлар дўстлиги майдони, маданият ва истироҳат боғлари, хиёбонлар, катта-катта кўчалар аллақачон байрам либоси билан безалган. Меҳнаткашларнинг мазмунли ҳордиқ чиқариши учун 19 март якшанба кунидан халқ сайилини бошлаб юбордик.

Наврўз мушоираларида таниқли ёзувчилар, драматурглар, шоирлар, санъат ва маданият ходимлари иштирок этадилар. «Қирққиз», «Арулар» ансамбллари ва бошқа бадиий коллективлар ўз концерт программаларини намойиш қиладилар. Қиз узатиш ўйинлари, байрам ҳазиллари, халқ жировлари мусобақаси, арқон тортиш ўйинлари томоша қилинади. Қорақалпоқ халқ бахшиларининг чиқишлари бўлади. Байрам кунлари шаҳар аҳолиси ўлкашунослик ва санъат музейларининг янги экспонатлари билан танишадилар. Нукус шаҳар марказий кутубхонасида китобхонларнинг «Биз баҳорни куйлаймиз» конференцияси, республика кутубхонасида адабиёт ва санъат ходимлари билан учрашувлар, болалар кутубхоналарида эса «Болалигим баҳордан бошланади» мавзуида шеърият кечалари ўтказилади.

«Спартак» стадионида ўтовлар қурилиб, миллий қорақалпоқ нақшлари билан безатилди. Бу ерда югуриш, сакраш, миллий кураш, от чопиш, улоқ ўйинлари, оғир атлетикачилар ва бошқа спорт турлари бўйича мусобақалар бўлиб ўтади.

Миллий таомлар конкурси ўтказилади. Бунда сумалак, жўхори, гўжа, торт ва бошқа кўплаб таомлар тайёрланади. Конкурслар ғолибларига бериладиган мукофотлар белгиланди.

Бошқа шаҳарлар ва қишлоқ районларида, колхоз ва совхозларда, ферма ва яйловларда ҳам Наврўз байрамини намунали, уюшқоқлик билан ўтказиш учун пухта тайёргарлик кўрилди.

Суҳбатни «Совет Ўзбекистони» мухбири Р. ЕШИМБЕТОВ ёзиб олди.

НАЗАРМАТ

БОЙЧЕЧАК

Бойчечак, бойлигинг наврўзлигингми,
Илк баҳор ғунчаси фирузлигингми,
Баҳорнинг нафаси келгани замон,
Гуркираб чиқарсан ердан чўғсимон.
Суратинг олтинга ўхшар бойчечак,
Баҳорни қутлаймиз биз сени кўрсак.
Айт, элчи гулмисан дашт, қирдан асли,
Сен билан бошланар навбаҳор фасли.
Баҳорни табриклаб, салом берарсан,
Соғинган дилларга илҳом берарсан.
Ассалом бойчечак, ассалом баҳор,
Наврўзинг муборак, эй она диёр!

• ҚАТРАЛАР

Тоштарош ва оҳу

Қуёш оразин тоғлар ортига яширди. Табиат ғазабнок... Яшин қиличидан осмон кўкси тилкапора бўлди. Момоғулдирак от солиб ўтди. Булутлар кўз ёшини тўкмакка жом ахтарди, тоғу-тошларга сел келди. Бирдан нимадир қарс этиб кетди. Асрларга гувоҳ чинорни чақин ялаб ўтди. Асрлар тенгдоши, неча-неча баҳорлар, ёзларда, қушлар чуғурига ошиён бўлган чинор бир сонияда кўкка соврилди, ўрнида бир ҳовуч кул қолди. Бу — табиат ўйини эди.

Нимадир гумбурлади. Тоғдан харсанг тош кўчди. Харсанг тош сой бўйида жуда кўп йиллар кераксиз буюмдай ётди. Лекин сойлар ўзанини, майса-гиёҳлар йўлини тўсди. Қуёш жазирамасида мис бўлиб қизиди, қаҳратон чилласида музлади. Ҳеч кимга кераги бўлмади. Балки у яна неча асрлар шу алпозда ётаберарди. Иттифоқо темир болғачасини кўтариб соҳилдан наққош ўтиб қолди. Тошга ўтириб ҳордиқ чиқарди. Санъат кишиси эмасми, у шу оддий харсангдан ҳам мўъжиза яратгиси келди. Юрагига иштибоҳ оралади. Наққош ўз санъати билан тошга ҳусн, эзгулик ато қилмоққа қарор этди. Харсанг тош бошида темир болғача, ўткир чўкмор жаранглади. Бокира табиат, қишлоқ субҳидамларининг тароватидан илҳом олган тоштарош завқини, илҳомини тошга кўчирди. Сой бўйида беўхшов харсанг тош думалаб ётганини биров эслар, биров эслай олмас эди. Кунлардан бир кун сой бўйига сув олиш учун кўза кўтариб келган қиз ҳангу-манг бўлиб қолди. Унинг кўз ўнгида гўзал оҳунинг сиймоси пайдо бўлди. Оҳу одамларданми ёки бирор шарпаданми қўрқиб қочиб кетишга маҳтал тургандай сергак, афсунли эди. Наққош қўли, наққош муҳаббати билан яралган оҳуни — харсангтош, деб ким ҳам айта оларди. У харсангтош эмас, бебаҳо санъат асари эди. Оҳуни кўришга ёш болалар, келинчаклар, мункиллаган кампирлар ҳам келишди. Улар инсон санъатига ҳунарли қўлларга, гўзалликка лиммолим юрагига сажда қилиш учун келишарди... Бир йил ўтиб, ўша харсангтош қулаган сой бўйида пионерлар лагери очилди. Кўза кўтарган қиз энди тошдан ясалган оҳуни эмас, юраги эзгуликка, муҳаббатга йўғрилган наққош йигит илинжида сой бўйига келарди. Наққош эса ўзга санъат асарига жило берарди.

Ҳар баҳор шу бўлар такрор...

Эрта тонг... Субҳи сабо боғлар оралаб япроқларга розидил айтди, шивирлаб, ғунчаларни уйқудан уйғотди. Тонгга пешвоз чиқишни ўргатди. Тонгда ризқи рўз улашилур, тонгда эшик оч, дейдилар боболаримиз. Бувим ҳар тонг эшик очар, қўлларини дуога очиб илтижо қиларди. Бувим бувам билан 50 йил шундай — тонгда эшик очиб тонгни умид билан қаршилаб умргузаронлик қилибдилар. Торгина туйнук ортидаги тонг бувимга паранжи-чачвон, бувамга эса омоч ташлаб кетибди, холос...

Эрта тонг... онам эшик очиб, баҳорга пешвоз чиқибдилар. Кенг дунё, узоқдан нур сочаётган қуёшни кўрибди. Тонг онамга болаларингга куйла деб алла, чўпчак, эртаклар ташлаб ўтибди.

Отам ҳам тонгга пешвоз чиқибдилар. Тонг отам қўлига қилич ва қалқон тутибди. Отам ўша қилич қалқон билан юртнинг, бизларнинг бахтимиз, осудалигимиз учун курашиб яшабдилар.

Эрта тонг... Мен эшик очиб, бошим узра нур сочаётган чароғон қуёшни кўрдим. Қуёш кумуш соқолини тароқлади. Менга эса бахт, қўшиқ, муҳаббатни куйлагин, дея қалам ташлаб ўтди. Мен болаларимга ҳам баҳор тонгларини эшик очиб қаршиламоқни ўргатаман. Баҳор тонглари болаларимга гул ва нур ташлаб ўтишига ишонаман.

Чумчуқ фарёди

Саҳар палласи қушларнинг фарёдидан уйғониб кетдим. Ҳа қушларнинг фарёдини эшитиб сапчиб туриб кетдим. Қушлар ҳам фарёд қиладими? Қилади, одамлар! Қушларнинг фарёди, одамларнинг фарёдидан минг бора кучлироқ бўлиб туюлди менга. Фарзанд учун, зурёд учун жанг бошлаганида улар шундай фарёд қиладилар-ки...

Баҳор тонгларининг бирида рўй берган бир воқеа қўлимга қалам тутқазди:

Майна айвон бўғотига келиб қўнди. У чумчуқ инига яқинлашди. Чумчуқ чирқиллаб дод солди, учиб чиқди-да қанотини ёзиб чора излади. Майнага ўқдай отилди. Миттигина она чумчуқ инидаги полопонлари учун жангга киришди. Ўзи жанг қиларди-ю, яна фарёд кўтариб чумчуқларни ёрдамга чақирарди. Бир зумда чумчуқлар ғаласи айвонимизни тўлдирди. Улар энди баравариға фарёд кўтаришди. Осмонда чархураётган чумчуқлар майнани полопонлар инига яқинлаштирмасди. Юрагим алланечук бўлиб кетди. Бардошим чидамади. Майнага нафратим келди. Ўғлимнинг камонини излаб уйга чопдим. Бир пайт келиб қарасам, ярадор майна ерда чўзилиб ётибди. Чумчуқлар унинг аъзойи баданини чўқилаб ташлашибди. Зурёд учун бўлган жангда чумоли филни енгиши турган гап экан. Эртаси чумчуқ тумшуғида дон тишлаганча бўғотда жовдираб ўтирганини кўрдим. У полопонларига емиш таширди. Ҳар гал инига кириш олдидан бўғотда бир зум ўтирар, атрофни олазарак кузатар, сўнг полопонлари ҳузурига ошиқарди. Она чумчуқ ана шундай жонҳалак дон ташиб юриб, охир бир куни чумчуқларини етаклаб чиқди. Учирмага ўргатди. Ҳа, баҳор қуш, қумурсқаларнинг ҳам доясидир.

Эътибор ОХУНОВА.

Ўсма қўйинг, қизлар!

Наврўзда қизлар ўсма қўйиб, ясан-тусан қиладилар. Бувилар эса шифо бўлсин деб ўсма қўядилар. Ўсма Шарқ халқлари орасида, айниқса Ўрта осиёликлар томонидан қадим-қадимдан эъзозланиб келинади. Ўсма фақатгина қош ва киприкларга кўрк берувчи гиёҳ бўлибгина қолмасдан, минг йиллар давомида бир қатор касалликларнинг давоси сифатида табобат оламида қўлланиб келинган. Чунончи, ўсма баъзи бир касалликлар — зотилжам (плеврит), сарамас (рожа), куйганга, жароҳатланишга қарши даво сифатида тавсия этилган. Ўсма суви билан ўсимлик ёғини қайнатиш натижасида олинадиган суртмани бавосил ва тўғри ичак касалликларини даволашда ишлатганлар. Табиблар ўсма уруғи ва асал аралашмасини кўз ёшланишига қарши ишлатар эдилар. Ўсма суви билан арпа уни аралаштирилиб, учуққа ҳамда хавфли ўсмаларнинг авж олишининг олдини олувчи малҳам тайёрланган.

Тадбиркор кишилар ўсмадан муттасил, ҳатто қуритиб фойдаланиш йўлларини ҳам биладилар.

Доно ХЎЖАЕВА,
Маннон НАБИЕВ,
доришунослар.

Қошига ўсма қўйиб...
Т. ҲАМРОҚУЛОВ фотоэтюди.

Шифобахш таомлар

Эрта баҳордан кўзни қувонтирган кўм-кўк майсалар ичида кишига шифобахшлари талайгина. Шундай кўкатлардан исмалоқ, чумчуққўз, шўра, ялпиз, жағ-жағ, отқулоқ ва йўнғичқалардан тайёрланган таомлар ниҳоятда хушхўр ва тўйимлидир.

Баҳор фаслида ҳар бир оила бу кўкатлардан лоақал 1—2 маротаба таом тайёрлаб истеъмол қилса, фойдаси бир йилга етади. Негаки бу кўкатлар минг бир дардга даъводир.

● КЎК СОМСА

Оширилган хамирдан ёнғоқдай зувалалар узилади ва жўва билан қалинлиги бир миллиметр қилиб ёйилади. Янги униб чиққан отқулоқ, ялпиз, йўнғичқа, жағ-жағ, исмалоқ, шўра каби кўкатларнинг барг пояси кўк пиёз ёки бош пиёз билан бирга ошпичоқда майдалаб чопилади. Қиймага туз, қалампир (мурч), жизза (майда тўғралган қўй ёғи ёки доғланган пахта ёғи) қўшилади. Жилдга бир қошиқдан қийма солиб тугилади ва тандирга ёпилади (ёки духовкада пиширилади).

● СУМАЛАК

Сервитамин, хушхўр ва тансиқ таом. Сумалак тайёрлаш учун қизил буғдой тозаланиб, совуқ сув билан ювилади. Сўнг занглamaйдиган идишга солиб, уч кун ивитиб қўйилади. Буғдой ниш ургач, тоза тахта устига 1—1,5 сантиметр қалинликда ёйилиб, ёруғроқ, лекин қуёш тушмайдиган жойга қўйилади. Буғдой униб чиққунга қадар ҳар куни эрталаб сув сепиб турилади. Буғдой майсаси игна бўйи бўлгач, тахминан 3—4 кундан сўнг, уни бўлакларга бўлиб, тахтадан ажратиб олинади. Майса қиймаланади ёки ўғирда туйилади ва устидан сув қуйиб аралаштирилади, шарбати докадан сузиб олинади. Шу тариқа уч марта шарбати олиниб, алоҳида идишларда сақланади. Қозонда пахта ёғи доғланиб совутилади. Сўнгра ёққа ун ва биринчи сузилган шарбат аралаштирилади ва баланд оловда қайнатилади...

● КЎК ЧУЧВАРА

Хамири гўштли чучвараники сингари бўлади. Қиймаси худди сомсаники сингари тайёрланади. Тугилган чучварани тузли сувда пиширилади.

Кўк чучварани юзига қатиқ ёки сариёғ солиб дастурхонга тортилади.

Редактор
Ў. УСМОНОВ.

Р. — 11640. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри. Б. — 67. ИНДЕКС 64583. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12